

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Pünköstre.

Minden örül, minden éled. A természet is, mely most fejti ki legszebb pompáját. Az emberek is, akik a Szentlélek kitöltetésének s a keresztyén egyház megalapításának emlékezetét ülik. A piros püsköst napját, melyen rózsák feslenek a kertekben, lelkesedés pírja ül ki az arcokon s eget-földet rázó viharok tüzes villámsnyelvi látszanak.

Azok látszottak az első pünköst alkalmával is, midőn Péter apostol predikációjára megháborodik a fényes Jeruzsálem és a könnyelmű, léha fővárosi lakók szívökben megkeseredve kérdezik vala tőle és a többi apostoloktól: „Mit cselekedjünk, atyámfiai, férfiak?” Péter pedig monda nekik:

„Térjete meg és veszitek a Szentlélek ajándékát... mert néktek lett az ígélet és ti gyermekeiteknek és mindazoknak, akik messze vannak, valakiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk...”

Ez az egyházi beszéd az, amit én most eszembe forgatok, ami az én ünnepi örömömből örömet vegyít, annyira, hogy megkeseredve kérdezem, hogy miért nincs ma annyi sikere a mi prédikálásunknak, oly látható eredménye a Szentlélek kitöltetésének? Miért nincs olyan mozdulása nálunk az evangéliom szent ügyének, mint az az első pünköst ünnepen történt, midőn örömmel vevén a Péter beszédét, megkeresztelkedének azon a napon, mintegy három-ezer lelkek.

Nincsen, bizonyára amiatt sincsen, mert mi magunk sem vagyunk Péterek, hanem csak a törvényes foimaságok mellett a prédikáló székekbe beállított egyszerű kongruás papok. De híveink sem azok, mint a Péter hallgatói voltak. Ma már nem szokás olyan könnyen megháborodni és megkeseredni a prédikációk hallatára.

Az evangéliom híradása sem olyan új dolog többé, az egyház is régen áll és egyházi adójuk és szolgálatuk alapján a hívek egyszerűen jussot tartanak a vallás üdvigéreteihez s úgy tekintik az örök életet, mint a telekkönyvi tulajdonos a földet, melynek minden haszna őt a törvény erejénél fogva kétségtelenül megilleti.

Megvénült az egyház és oda jutott, ahová egykor a választott nép, a zsidóság.

Ők is a törvény ereje, a szertartások formái és a szövetséghez való tényleges tartozás miatt érezték magukat biztonságban. Ezért halványult el rajtuk a teremtő Isten képe, ezért hajoltak el annyiszor az egy igaz Isten hitétől, azért gyűlölték egymást és azért feszítették meg az Idvezítőt.

Ez az oka a mi boldogtalanságunknak, a keresztyénség és abban református szent egyházunk meghanyatlásának, mozdulatlanságának is.

Mert volt idő, amelyben Erdélyben alig találtaték nemes család, ha csak nem hozzánk tartozó. És a Duna-Tisza közén, Dunántúl alig voltak már katolikus parókiák. És íme, ma mindenfelől háttérbe szorúlunk, kegyelemkenyérre tengődünk és még ott is, ahol többségben volnánk, itt az ország szívében, a nagy Alföldön, a magyar Kánaánban is csak tespedünk, egyrakásban romlunk. A tudomány férfiai a mi magaslatainkba ütköznek, a helyzetük javítására törekvő alsó néprétegek minket ostromolnak.

Nem jól van ez így, atyámfiai, férfiak. A mi újszövetségünk nagyon is ószövetség ízűvé vált, a mi keresztyénségünk nagyon a betűkhöz tapadóvá és a formákhoz ragaszkodóvá. A mi szabad szellemünk meghanyatlott, a mi tudásunk megfogyott s a mi szívünk a néptől nagyon eltávolodott.

Ha most azt mívelnénk, amit az első keresz-

tyének és foglalatosok volnánk az apostolok tudományában és a közösségben, a kenyérnek megtörésében és a könyörgésekben: ha mindazoktól, akik a református egyház hívei vagyunk, akik az eklézsiában együtt élünk, az követeltetnék, hogy: minden vagyónkat közre bocsásuk, jószágainkat, marháinkat eladogassuk és azokat a szükségre szorulóknak közt szétosztogassuk: nem volna közöttünk talán csak egy is, aki Péter apostol gyülekezetébe beállana.

Pedig ott van a hiba, hogy a régi nyomorúságba jutván, nem a gyógyulásnak régi, bevált útját követjük. A Péter predikációját ugyan mi is utána mondjuk, de annak szavait a gyülekezet feje felett ismét a jeruzsálemi néphez intézzük. De néktek szól ez a beszéd, atyámfiak, akik itt vagytok s akik a ti keresztségetekben, a ti erős nyakú református voltotokban büszkélkedtek. Néktek, akik a történetileg létrejött egyháztársadalmi szervezetekben, a kis államokat képező egyházakban olyan jól érzitek magatokat, uralkodván, választván, a templomokban előülvén és tisztességeket nyervén. Van szabad alkotmányotok, vannak okos törvényeitek, vannak evangéliumi hitelveitek, van bibliátok. Van keresztyénségetek. De mire vannak ezek? — Azért, hogy a szabadságban megépüljétek, hogy köztetek mindenek ékesen és jó renddel legyenek, hogy a Krisztust kövessétek, hogy az Ő szent beszédét tiszteletben tartsátok? Távol legyen. Ti hatalmat, önérdeket kerestek, a törvényt kijátszátok s a biblia néktek csak arra való, hogy családi adattárul szolgáljon, legfeljebb, hogy a pap után a leckét utána keressétek.

A zsidóknak vallása, egyháziassága, Isten hite, törvénye külsőséggé, merev szertartásokká, képmutatássá változott. Azzá változott a tiétek is. Ők megölték az Isten egyszülött fiát, a Jézust és keresztyének lévén, azt teszték ti is. „De ezt a Jézust feltámasztotta az Isten, minek mi mindnyájan tanúbizonyságai vagyunk“.

„Annak okáért az Istennek jobbja által felmagasztaltatván és a megígért Szentlelket megnyervén az Atyától, kitöltöm ezt, amit ti most láttok és hallotok“.

Igy szólott Péter.

Ezeket pedig mikor hallották, szívökben megkeseredének a és mondának Péter nek és a többi apostoloknak: mit cselekedjünk, atyámfiak, férfiak?

Ezeket az igéket halljuk ma mi is és szívünkben megkeseredve, nekünk is kérdeni kell: mit cselekedjünk, atyámfiak, férfiak?

Azt, amit az első keresztyének. Térjünk meg. Térjünk vissza az evangéliom nagy igazságaihoz, ahogy azt az apostolok is tanították, hirdették; ahogy azt az első keresztyének elhitték és gyakorlatba vették. Térjünk vissza a reformáció nagy elveihez, úgy ahogy azt hitvallóinktól, a szabadság hőseitől és vértanúitól tanultuk. A Szentlelket pedig meg ne oltuk, mert nekünk lett az ígélet és mi gyermekeinknek és mindazoknak, akik a végtelen idő messzeségében utánunk következnek. Az Úr igaz egyháza követőinek, kinek számát minden napon szaporítja az Úr örökkön örökké. Ámen.

A debreceni egyetem.

A konventen is eldőlt a nehéz kérdés, hogy mi legyen a debreceni százados főiskolával, a főiskola akadémiai szakával? Lesz belőlük debreceni állami egyetem. Hát a fakultások eddigi alapítványával, a főiskola felszabadult alapjaival mi történik? Lesz belőlük egyetemi internátus és tanárképző-intézet. Így alakult ki a vita során az általános nézet és így hozatott meg a határozat is. Ami a vita során elhangzott nézeteket illeti, nekünk különösebben a György Endre álláspontja ellen van kifogásunk. A hozott határozatot pedig, ha abban a tanárképző-intézetre vonatkozó rész nem emeltetik ki felettebb, megnyugvással fogadjuk.

Ha azonban ez a tanárképző, úgy, amint azt Dóczy Imre középiskolai felügyelő óhajlja, mint valami kálvinista Eötvös-kollégium, külön intézmény gyanánt terveztetik: úgy magához a határozathoz is volna némi szavunk.

Egy külön tanárképző intézet felállítására 60—70 ezer K-bakerül. Többe, mint amennyi jövedelme a főiskolának az állami egyetem létesítése folytán felszabadul. Ha azért az összes erő ide fordítatik, nem marad semmi az egyetemi internátus céljaira. Ilyen jól megalapozott, az egyetem összes szakaira kiterjedő internátus nélkül pedig mi a főiskolát feladhatónak nem tartjuk. Ez a nézetünk és e mellett állunk. Azért, hogy Debrecenben állami egyetem legyen, mi a régi kollégiumot fel nem adhatjuk. Nekünk missiónk van Debrecenben, úgy is, mint reformátusoknak, úgy is, mint magyar embereknek. Ezt a missiót elvégeztük eddig az akadémiai oktatás útján, ezután végezni fogjuk az ifjúság nevelésével. A felsőbb oktatás feladásával, jól megszervezett internátusi intézmény nélkül sem az ifjúságra nem tudunk hatást gyakorolni, sem a lelkészképzés fokozottabb szempontjait nem leszünk képesek érvényesíteni.

Pedig míg iskoláinkat az egyetemes államosítás esetén, mind átadni és nélkülözni leszünk kénytelenek: lelkészek és vallástanárok nélkül soha egy napig is el nem maradhatunk.

Most is a lelkészképzés körül tornyosulnak elének a legnagyobb nehézségek, itt követel tőlünk többet az egyház érdeke és az élet is. A mi nézetünk az, hogy

az egyháznak leendő lelkészeit a leghatékosabb fűjök közül kell kiválasztania és azokat, akiket kiválasztott, a legnagyobb gonddal, teljesen ingyenesen kell neveltetnie. Hogy tehessük ezt, hacsak a külön tanárképző követelményeit tartjuk szem előtt?

Ez azonban nem azt teszi, hogy addig, míg iskoláink még meg lesznek, a tanár- és tanító képzésre ne fordítsunk gondot. Sőt. A lehető legmegfelelőbb súlyt és erőt, de nem minden erőt.

Amíg az állam még jobban nem konszolidálódik, amíg a nemzeti eszme nagyobb tért nem nyer és a nemzetiségi széthúzási törekvések nem szűnnek; addig a mi felekezeti oktatásunk a magyar állami érdekeket is szolgálja.

A katolikus tanintézetekben, ha azok vezetői magyarok, a más vallásúakat elidegenítik és üldözik. Ha pedig azok vezetői nem magyarok, egyenesen ellenünk fordultak. A szatmári királyi katolikus főgimnázium nevelte és tartotta Lukácsiut és a szatmári királyi kath. főgimnázium görög kath. vallás-tanári széke volt a dákóromán mozgalmak központja. Erdélyben Majláth rendeletére oláh templomba járnak a kath. magyarok. Zomborban a congreganisták miatt bontották meg a magyarság egységét. Mindezek a tények azt igazolják, hogy *magyar állami szempontból is csak a mi iskoláink kifogástalanok s a magyarság csak a mi táborunkban érezheti magát biztonságban*. A református egyetem tehát állami szempontból sem olyan non sens, amint azt a máramaros-ugocsai egyházmegye nagyérdemű gondnoka látja.

A képtelenség nem az, hogy az állam református felekezeti iskolákat tűrjön, hanem az, hogy a magyar állam iránta ellenséges, céljának és törekvésének meg nem felelő római és görög kath. és görög keleti vagy más nemzetiségi iskolákat segíyezzen.

Pedig ma ez történik. Hiába bizonyult be, hogy az alvidéken is csak a református magyarok képesek a nemzetiségi hatásnak ellent állani, nem az ő telepítésükre fordítatik az erő. Hiába bizonyult be, hogy a szigeti jogakadémia a magyar állam érdekében valóságos missiót végez: nem az államtól kér és vár segítséget. Ócsanádön oláhok laknak, azoknak épít az állam templomot. Magyarsanádön van egy kevés magyarság, annak magának kell építeni templomot.

Lányi püspök és szeminárium igazgató kicsapja a türehetetlen provokatív magaviseletök miatt az oláh kispapokat. Azok mint mártírok, Bukarestben is lázítanak ellenünk és Szmrecsányi püspök az év végén mégis ismét vissza veszi őket.

Mihályi, Radu s a többi nemzetiségi főpapok magyar állami javakon, magyar államellenes politikát csinálnak, most is a görög kath. magyarság ellen konspirálnak és az erdélyi magyar görög kath. székelyeket ettől az alakulástól elzárják és ott ülnek az ország első méltóságosai között. Mi meg s a mi papjaink jóformán magunk költségén vitézkedünk a magyar állam érdekében.

Ime, kegyelmes urak, ez a képtelenség s addig, amíg ez így történik, nem a köznek tesz az szolgál-

latot, aki a magyar református felekezeti oktatás ellen harcol.

Annak azonban, aki a debreceni kollégium, a mostani helyzet fentartását védi, mégsem erre apontra kell tekintélt irányoznia, hanem arra, hogy a debreceni egyetem létesítése esetén tudunk-e tovább olyan erőt és hatást kifejteni, mint eddig? Ha igen, úgy nézünk nyugodtan elébe a nagy változásnak, ha nem, akkor mindent elkövessünk arra, hogy eddigi helyzetünk és erőnk ne gyengítettessék.

Az óvatosság azonban soha sem árt és épen azért bátran a szemébe kell tekinteni minden eshetőségnek és nyugodtan meg kell vizsgálni: mit veszünk, mit nyerünk? Mit adunk fel, mit és hogyan építünk? De erről talán egy más alkalommal, ha a Szentlélek erőt ad és az Úr kegyelme éltet.

Dr. Ferenczy Gyula.

A debreceni főiskola körüli átalakulások okmánytára.

III.

Tervezet az egyetemi internátus és tanárképző intézet részletes szervezése, elhelyezésemés költségvetése tárgyában.

I. Szervezete.

1. §. Az internátus és vele kapcsolatos tanárképző intézet élén egy *igazgató* áll, teljes anyagi és erkölcsi felelősséggel. Vezeti és ellenőrzi a tanárjelöltek tanulmányát s felügyel s részben irányítja a korrepetitorok és nyelvmesterek munkáját. Megszabja és irányítja az egész intézmény (internátus és tanárképző) erkölcsi rendjét és szellemét.

Aktív vagy nyugalmazott gimn. tanárok, vagy más érdemes és munkára képes tanügyi férfiak sorából mellette egy bentlakó felügyelő tanár alkalmaztatik, az anyagi és adminisztratív teendők ellátására s az internátusban a fegyelem gyakorlására első fokön. Lakáson, fűtésen s világításon kívül tiszteletdíja 1500 koronában állapittatik meg, az albizottság jelölése alapján választja az igazgató-tanács.

Az intézet igazgatója mindenkör a középiskolai tanárvizsgálatokon szereplő tudományok jeles művelői sorából választatik az internátusi albizottság jelölése mellett a főisk. igazgató-tanács által s lehetőleg az egyetem megfelelő karának tanárai közül. Természetesen csakis buzgó református vallású egyén lehet.

Javadalma lakáson, fűtésen s világításon kívül évi 2000 korona tiszteletdíj.

2. §. Egy francia-olasz és egy német-angol *nyelvmester* alkalmaztatik évi 3000 korona javadalmazással. Ezenfelül az intézetben kapnak lakást és ellátást. Született francia, illetőleg angol, vagy német és aka-

BUTOROK LEGOLCSÓBBAN **WEISZ GYULA**
BESZEREZHETŐK
ASZTALOS ÉS KÁRPITOSNÁL DEBRECZENBEN, SZÉCHENYI-UTCZA 19. :: TELEFON 918. SZ.

démikus képzettségű ifjaknak kell lenniök, kik nem véglegesen alkalmaztatnának, hanem időnként újakkal cseréltetnek fel. Nyugdíjuk és szolgálati éveik beszámítása akként biztosíthatnák, mint az Eötvös kollégium megfelelő alkalmazottainak. Első sorban a tanárjelöltek nyelvtanulmányait vezelnék, amennyiben azonban n idejük engedné, más karok hallgatóinak is rendelkezésre állanának.

3. §. A tanárjelöltek szemináriumi képzésére egyelőre öt *korrepetáló tanár* alkalmaztatik, évi 1200 korona javadalmazással. És pedig egy az összehasonlító magyar nyelvészetből, egy a magyar irodalomból, egy a latin, egy a görög nyelvből és irodalomból, egy a történelemből, főleg a forráskutatás és segédtudományok begyakorlására. A korrepetitorok vagy a jelesebb református gimn. tanárok sorából választatnak, vagy a kiváló végzett jelöltek közül, de lehetőleg mindig csak egy évi megbizással, amely azonban bármennyiszer megismételhető. Ha azonban az intézet anyagi viszonyai megengedik, e tanári állások véglegesíttetnek.

A bejáró korrepetáló tanárok heti óraszama 6, a végleg alkalmazottaké 15, a nyelvmestereké, finn magisteré 20—20. Az összehasonlító nyelvészeti gyakorlatok végzésére lehetőség szerint finn nemzetiségű jeles végzett nyelvészek, ú. n. „magisterek“ megnyerése és alkalmazása kívánatos.

4. §. A korrepetáló tanárok és nyelvmesterek — élükön az igazgatóval — alkotják a tanárképző-intézet *tanári karát*, mely a tanulmányi és fegyelmi ügyben értekezleteket tart.

5. §. Az intézet évenként két végzett jeles növendékét *külföldi egyetemi ösztöndíjjal* segíve. Azonfelül öt német szakos ifjúnak nyelvkészség gyakorlati kiképzése céljából évi 400—400 korona segélyt ad, hogy azon a *nyári nagy szünet* alatt külföldi német nyelvterületen tölthessék idejüket.

6. §. Theologusok számára középisk. tanári javadalmazással *héber-görög docensi* állás szerveztetik heti 15 óra-zámmal s középisk. tanári javadalmazással.

7. §. Ugyancsak a theologusok számára ének- és zeneórákat ad az egyik főiskolai énektanár 1000 kor. tiszteletdíjért, később meghatározandó órászámmal és eljárás mellett.

8. §. Minden kar hallgatói élén egy-egy *esküdt-felügyelő* áll, kik az illető kar absolvált hallgatói közül választanak az illető egyetemi kar és igazgató ajánlása mellett az egyházkerületi elnökség által egy évre. Javadalmuk: teljes ellátás és — ha az intézet anyagi helyzete megengedi — 2—300 korona tiszteletdíj. A theologusok élén a *szénior* áll, teljes ellátás és a mai széniori javadalom megtartása mellett. Ő egyszersmind az egész ifjúság ifjúsági vezére, egyesületeik elnöke s a felügyelő tanár távollétében az igazgató helyettese és mint fogalmazó, az igazgatói hivatalban állandóan segédkezik. Napi két-két órára irodai teendőkre a többi esküdt-felügyelő is beren-

delhetők. Az esküdfelügyelőket, széniorot az albizottság jelölése mellett az igazgató-tanács alkalmazza.

Hasonlóan töltenek be az összes ösztöndíjas és internátusi helyek is.

9. §. A docensek, (felügyelő tanár) szénior és esküdfelügyelők, élükön az igazgatóval *testület* alkotnak és szükség szerint értekezleteket tartanak.

10. §. Az egész intézetre kiterjedőleg *szervezeti, tanulmányi és fegyelmi szabályzat* készítettik, melyet mindenkor az egyházkerületi közgyűlés hagy jóvá.

11. §. Az egyetemi internátus és tanárképző intézet feletti felügyeletet az egyházkerület a főisk. igazg.-tanács útján gyakorolja, mely a folyó ügyek intézésére s az ügyek előkészítésére egy internátusi és tanárképző intézeti albizottságot szervez.

II. Költségvetés.

(L. melléklet gyanánt később !)

III. Elhelyezés.

Az egyetemi internátus és tanárképző a meglévő kollégiumi épületek felhasználásával és új szárnyak emelésével helyeztetnék el. Az új szárnyakban lakószobák, a régi épület tágasabb helyiségeiben pedig a tanulmányokhoz szükséges termek találnak elhelyezést. És pedig a következőképen:

A gönci-utcai szárnyon 180 ifjú lakószobája volna a bemutatott részletes tervek és költségvetés szerint. Egyfelől a Darabos-utcán, másfelől a Fűvészkert-utcán a most is már meglévő épületrészhez csatlakozó egy-egy szárny beépíthető területe akkora lévén (264, 264, 280 m²) mint a külön megtervezett darabos-utcai szögépületrész, ahol meg 50 ifjú talál elhelyezést, ide 60—60 ifjú lakószobája s esetleg a felügyelő-tanár lakása is betervezhető, mert itt már a lépcsőház nem foglal el helyet. Így ez U alakú épületben mind a 300 ifjú talál kényelmes és egészséges lakást és a magas szutteréren fűdőszobákat. Azonfelül a megmaradó konviktusi épületben itt lesznek az éttermek is. És egy-egy felügyelő szoba, valamint a bentlakó igazgató (esetleg másik felügyelő-tanár) lakása s hivatala.

A rajztermen, illetőleg természetrajzi szertáron át folyosó kötné össze az új szárnyat a mai épületekkel. Itt a fűvészkert-utcai rész II. emeletén a kézikönyvtár helyiségei volnának, melyek egyúttal a tanárjelöltek dolgozó szobául is szolgálnának. Az első emeleten pedig, hol most a bölcseleti kar tantermei, szemináriuma stb. vannak, a korrepetáló termek volnának, a II. és I. emeleten is egy-egy nyelvmester vagy esküdfelügyelő szobájával. A II. emeleten a mai természettudományi szertárak felől, meg az oratórium felől a tanárjelöltek folyosóját ajtó rekeszthetné el, úgyszintén ugyanott az I. emeleten is a díszterem folyosójánál és a könyvtárénál. Ellenben közvetlen kapcsolatban volna a tanárjelöltek lakosztályaival északra, mert a tanárjelöltek mind a Fűvészkert-utca felől volnának elhelyezendők.

Legszebb férfikalap ujdonságok Feketénél DEBRECZENBEN.
Telefon 707.

6h 2v

A keresztpület II. emeletén, a díszterem felett az északi oldalon a tanítóképző rajzterme találna helyet, mert az a Fűvészkert-utca felől ezt fel kellene áldozni, a folyosói összeköttetés biztosítására, míg erre a darabos-utcai oldalon nincsen szükség. Megjegyzem, hogy ez sem nagy költséggel nem jár, sem a világítás szempontjából nem alkalmatlanabb a mai elhelyezésnél, sőt közelebb esvén, a tanítóképzőnek még alkalmasabb is lesz. A fűvészkert-utcai melléklépcső a keresztfolyosó végéről az új összekötő szárnyépületbe tervezendő bele, részint, hogy a mostani sötét folyosó teljes és közvetlen világítást kapjon, részint más gyakorlati szempontokból. Ugyancsak itt, a keresztpület II. emeletének déli oldalán levő term.-tud. szertárak és előadó terem helyén három tágas szemináriumi terem kellene berendezni egy-egy kis tanári szobával a theologiai kar számára, legalább is 180 ifjút véve számításba.

Az udvari keresztpület I. emeletén észak felől a díszterem és tanácsterem vannak. Itt még egy szobát kellene ezekhez csatolni, az egyházkerületi elnökség számára, főleg a tanácskozási idők, közgyűlések stb. idejére. Ugyanitt az ellenkező déli oldalon az egyházkerületi levéltár, rektori s theol. dékáni szobák együttesen az egyházkerületi-, a lépcsőház másik oldalán az akad. tanári és jogi dékáni szoba s főiskolai levéltár mai helyiségeivel együtt a kollégiumi levéltár számára tartatnék fenn, jövő szükségleteknek is figyelembe vételével.

Ugyancsak a földszinti keresztpület földszintjén, a mai gimnáziumi tanári szobák és igazgatói hivatal helyén a theol. dékán dolgozó-szobája, valamint a dékáni fogalmazó és a theol. tanári kar várószobája lenne, mert a fűvészkert-utcai szárny földszintje meg, hol ma gimnáziumi osztályterem vannak, theol. tanteremként volnának alkalmasak. Mellékesen itt kell megjegyezni azt is, hogy a mai Balogh Ferenc- és a III. sz. terem szintén theol. tanteremként tartatnék fenn, már csak a hagyomány és történelmi emlékek szempontjából is. Ezzel együtt öt tanterem állana a theol. kar rendelkezésére a 3 szemináriumi terem nem számítva. De ennyire szüksége is lesz. A keresztpület többi földszinti termei a 300 bentlakó ifjú szórakozására fordíthatnának. Erre nevelési szempontból föltétlenül szükség van, mert ha az ifjúnak otthonját kellemessé tesszük s abban minden jogos szükségletéről gondoskodunk, csak akkor várhatjuk el tőle jogosan, hogy más szórakozó helyekre ne kívánozzék. A torna-terem érintetlenül megmaradna, a tanítóképző és a bentlakók sport céljaira.

A darabos-utcai szárny egészében a tanítóképző rendelkezésére bocsáthatnák. De a további fejlődés számára is itt nyílna tér. A földszinti mai gimnáziumi termei ugyanis alkalmasak jogi szemináriumi termekül. Fent pedig az internátus növekvő létszámának befogadására vannak alkalmas helyiségek, arra az időre, amikor valamiképen alkalom nyílnék a tanítóképző megfelelő kihelyezésére.

A nagytemplom felőli utcai rész és az udvari teremsor is egészben a könyvtár kényelmesebb elhelyezésére és továbbfejlesztésére szolgálna, azonfelül a hivatalok is itt kapnának helyet, u. m.: ügyész, gazdasági tanácsjegyző, számvevő dolgozószobái. Itt maradna a pénztár és a háznagy is.

IV. A megvalósítás.

46 akadémiai hallgató kintlakásáért fizet a főiskola ma is anélkül, hogy ezek magánéletét csak a legtávolabbról is befolyásolhatná. Azonfelül nagyobb számmal vannak bent is ifjaink, anélkül, hogy ezek felett is alkalma volna okszerű felügyelettel nevelői hatást gyakorolni. Azért az akadémiai tanács már régen és nagyon bölcsen megérezte és vitatta, hogy akadémiai ifjaink elhelyezéséről intézményesen kell gondoskodnunk. Ez a helyzet ma is. Megtoldva azzal, hogy az egyetem megnyitásának ideje a legbizonytalanabb, s erre várunk a legfelelősebb időpazarlás volna.

Az a további kérdés merül most már fel: a korábban megvalósítandó részletek nem vágnak-e zavarólag elibe az egésznek? Ha ismerjük a tervezet egészét és részleteit előre, nem. Ha 180 ifjú lakószobájául felépítjük a gönczy-utcai szárnyat: mivel zavarná a többi részletek megvalósítását? Az összekötő szárnyak felépítése minden bontás és különköltőség nélkül, úgyszintén a főépület átalakítása is, keresztül vihető az építkezés egy másik turnusában is. Ideiglenes költség és intézkedés sem lesz semmi, mert azokról a szükségletekről, melyeket majd az ó-épület felhasználásával kívánunk gondoskodni, provizórikusan sem kell most intézkednünk. Másfelől a szükség ép oly sürgetően fennáll ma, mint akkor, mikor a tanári kar az akadémiai internátus ügyét először szorgalmazta. Sőt még inkább. És pedig a nagyszabású egyetemi internátus jól felfogott érdekében.

Akadémiai hallgatóink létszáma mellett is a tervezett 180 helyet könnyű szerrel betölthetjük. Ellenben nagyon kérdéses, ha egyszerre 300 hely betöltésére hirdetünk pályázatot, alkalmas és érdemes anyaggal betölthetjük-e *egyszerre*? s ekkor, némi erkölcsi vereségen kívül, anyagi veszteség is ér vele bennünket. Egy másik figyelemre méltó szempont is szól a mielőbbi megnyitás mellett. Kisebb keretekben a hibák könnyebben orvosolhatók s a károk sem oly tetemesek. Így aztán kipróbált és megizmosodott intézettel mehetünk neki az egyetemi aerának, túl a kísérletezések s a kezdés nehézségein. Nem szükséges kiemelni, mit jelent ez a mi szempontjainkból és érdekeinkre, ha lehetőség szerint tökéletes és már virágzó református intézettel várjuk az állami egyetemét!

Physikai akadályok sincsenek. Amint a mellékelt költségvetés mutatja: anyagilag megoldható. Egyébként is teljesen elő van készítve az ügy.

Azonban a beszerzett szakvélemények alapján

Aki órát olcsón venni akar, vagy **Borbély L. és Társa**
 azt szakszerűen meg akarja javíttatni,
 forduljon bizalommal **óraművesekhez**
Debreczen, Hatvan-utca 9. sz.

az idő előre haladása miatt fontos érdekek veszélyeztetése nélkül az idén az építkezéshez nem lehet úgy hozzá kezdeni, hogy az internátus már a legközelebbi iskolai évben megnyitassék, másfelől azonban az internátus mielőbbi életbeléptetését fontos érdekek kívánják. Azért, hogy a dolog újabb halasztást ne szenvedjen, teendőinket úgy kellene előkészíteni, hogy a falak a nyár és őszi folyamán tető alá kerüljenek s 1913 szeptemberében az épület rendeltetésének átadható legyen.

Az egyetemi internátusba és tanárképzőbe összesen felvehető és elhelyezendő ifjak maximális létszámát 300-ra tervezzük: ebből 80 ifjú fizetne évente 500, 80 400, 50 300, 25 200, 25 100 koronát és 40 teljesen ingyenes lenne. A különböző karok számaránya majd a helyzet kialakulása után, a szerzett tapasztalatok alapján és a szükségnek megfelelően lesz megállapítandó. Addig azonban, míg az egyetem meg nem nyílik, az internátus életét 180 ifjúval kezdené meg.

Debrecen, 1912 február 19.

Mitrovics Gyula,
akad. tanár, bizotts.
előadó.

A fenti munkálatot az egyetemi internátus és tanárképző tárgyában 387/II-1911. és 416-1911. sz. egyházkerületi végzéssel kiküldött nagybizottságnak püspök úr elnöklésével alakult s Dóczi Imre, Ferenczy Gyula, Karai Sándor, Tóth Károly és az előadóból álló albizottsága február 19-én tartott ülésében elfogadta s bemutatta a nagybizottság április 16-iki plenáris ülésében.

Külföldi egyházi élet.

Az Egyesült-Államok elnökjelöltjei. Amerikát már hónapok óta a novemberi elnökválasztás előkészítése tartja izgalomban. A republikánus párt az unitárius Taft, a református Roosevelt s a demokrátpárt a presbyterianus Wilson s a „Krisztus tanítványai” nevet viselő szektához tartozó Clark a számot tevő jelöltek. Érdekes különbség észlelhető, ha a jelöltek képességét és energiáját összehasonlítjuk. Taft a bizonytalanság és az önállótlan megtestesülése. Hűségesen hajlja végre a politikai pártvezérek s a népet elnyomó trustok parancsát. Rómának állandóan hízeleg. Hálaadás ünnepén misét hallgat, a polgárháborúban elhunytak részére évenként tartani szokott ünnep (Decoration-day) a tábori misén jelen szokott lenni, felfüggesztette azt a régi rendeletet, mely az indiánus iskolákban tanító apácáknak és szerzeteseknek eltiltotta az egyházi ruha viselését s a Titanic hajóval elsüllyedt Bull szárnysegédje által köszönő-levelet küldött a pápához, amelyben Amerika összes lakossága nevében hódolattal hajolt meg

őszentsége azon kegye előtt, hogy az Egyesült-Államokat három új bíborossal gazdagította. Három éven át tartott elnöksége alatt semmi nevezetést nem alkotott s az országot a drágaság örvényének szélére állította.

Roosevelt épen az ellenkező karakter embere. Határozott fellépésű, tetteiben bátor, terve kivitelében feltartóztatlan. Kíméletlenül és elszántan száll szembe a népen elősködő oligárkhák hatalmával s az egykori ezredes az érvek fegyverét úgy forgalja, ahogy Amerikában rajta kívül talán senki. A benne csergedező holland vér hangosan lüktet ereiben mindennemű politikai korrupció láttára s kálvinista öntudata azt diktálja, hogy a népjogokért folytatott küzdelme magának a seregek Urának csatája. A republikánus párt korlátai szűkek magasra törő lelke számára; szociális érzékkel s a szociális nyughatatlanságával igyekszik meggyőződésének diadalt szerezni. Türelmes, mint egy református, de megmutatta római útja alkalmával, hogy a vatikáni fogolynak rabszolgájává nem tud sülyedni.

Wilson, a tudóst, a princetoni egyetem igazgatói állásából választották meg New-Jersey kormányzó-jává s most elnöknek jelölték párthívei. Érte a magyarok nem igen lelkesednek. Még tanár korában írott történelmi munkájában a bevándorló magyarokról úgy nyilatkozott, hogy nem kívánatos elemek s a kínaiaknál is alábbvalók. Most, hogy politikai karrierének csillaga emelkedőben van, bizonyára a magyaroktól remélt szavazatok reményében visszavonta ez állítását, de történelmi művéből kitorolni nem lehet. Különben határozott jellem, aki maga felett senkit nem tud túrni s a trustok e miatt nem jó szemmel néznek reá.

Clark simulékony, hajlékony ember, aki épen ezért a politikai pártvezéreknek kedvesebb, mint ellenfele, Wilson. Szónoki képessége előtt mindenki meghajlik.

Ime, e négy férfi közül jut egy a világ legnagyobb köztársaságának elnöki székébe s működésétől 92 millió lakosságnak s közte több, mint 2 millió kívándorolt magyarnak sorsa függ.

Emberimádás. Ferráris olasz jezsuita még 1746-ban kiadta „Prompta Bibliotheca canonica” című theológiai munkáját, amit a Vatikán olyan ügyesen szerkesztett és tartalmas kötetnek nyilvánított, hogy több kiadás után legutóljára 1899-ben ismét olvasóinak kezébe adta. Többek között ilyen kitételei miatt kedves a pápai széknek e munka: „A pápa olyan méltóságot visel és oly mértékben van felmagasztalva, hogy nem pusztán ember, hanem mintegy isten, (quasi Deus) és Istennek helytartója”. „A római pontifexnek nemesak a földi, hanem az égi dolgok felett is hatalma van s nagyobb az angyaloknál. Ha az angyalok a hit dolgaiban tévednének is, a pápa nem tévedne s joga volna az angyalokat is megítélni és exkommunikálni”. „A pápa a királyok királya s mint ilyen, a királyokat országaiktól megfoszthatja s azokat másoknak ad-

THURZÓFÜRED

A déli szepességnek egy remeke, ősi fenyvesek közepette. Vasúti állomás Gölniezbánya. 572. m. Posta és távirda helyben. ELSŐRANGÚ KLIMATIKUS GYÓGYHELY. Vizgyógyintézet, vizkurák, inhallációk, diétás kurák, szabad-, nap- és tófürdők, villanyozás és massage. Mindennemű idegbajok, légzési, emésztési, vérkeringési, anyagcsere és más egyéb bajok ellen. Igen védett hely, állandóan enyhe, szép tavaszi időjárás. Kitűnő konyha és olesó ellátás. Elő és utóidényben 30. július elejétől 6 hetes tartózkodás után 30 százalékos árengedmény. Szobák egész idényre olesó átalányárban bérelhetők. Állandó fürdőorvos.

Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság.

hatja". Ilyen stylumban írott munkáért lelkesedik Róma s hoz áldozatot annak újra való kiadásáért.

Az aztán csak természetesen, hogy a római egyház hívei nem maradnak meg a pápa istenítése mellett, hanem a quasi Deus epithetont a római hercegekre, t. i. a bíbornokokra is átruházzák. Midőn Farley new-yorki érsek kardinális minőségben tért vissza Rómából, egy olyan költeménnyel köszöntötték, amelynek kezdő sora ez volt: „Istennek papja, te második Krisztus, te“, s befejezése: „Dicsérvéteket őt (Farleyt) óh ti angyali karok, dicsérvéteket őt paradicsomi lantok, dicsérvéteket őt ég és föld“.

Egyházak egyesülése. Amerika higgadt népe is kezdi már megsokalni a felekezetekben való dulszkodást. Canadában a presbyteriánusok, methodisták és kongregacionalisták foglalkoznak az egyesülés gondolatával, az Egyesült Államokban pedig a német eredetű református egyház (Reformed church in the United States) és a presbyteriánus egyház. De a dolog lassan halad előre. Az unió kérdése csak magasabb szempontokból ítélő emberek gondolkodása mellett oldható meg s az alsóbbrendű, speciális apróságok feláldozása árán. De éppen a lényegtelen dolgoknak a lényeggel való összezavarása áll az unió útjában. Kanadában az egyesülés felett való döntést az egyházközségek, az Egyesült Államokban pedig az egyházmezők hatáskörébe utalták. Az eddigi nyilatkozatok többsége az egyesülés ellen irányul. Ily csekély kilátás van ahoz, hogy a felekezetek száma apadjon; Róma pedig markába nevetve halad a maga útján s egysége tudatában úgy beszél Canadáról és az Egyesült Államokról, mint ahol a protestantismus már halott s csak a temetés munkáját kellene elvégezni.

A római herceg követelése Amerikában. Massachusetts állam ír római katolikus lakossága O'Connell érseknek bíbornokká való kinevezése alkalmával a prelátus részére bankettet rendezett. Meghívták Foss kormányzót is, az állam első polgárát, akit az érsek után akartak ültetni azon a réven, mert bíbornok, mint római herceg felette áll a gubernornak. Erre Foss kormányzó otthagya a helyét és távozott. Értelmezése szerint Amerikában nincsenek hercegek s a bíbornok-érsek Massachusetts állam lakosságának csak egy töredékét képviseli, míg a kormányzó az összlakosságot. Jó volna a római hercegeknek Lukács 14: 9–11. részét elolvasni s emlékezni a Mester szavaira, aki átkot mondott a főhelyeket kereső farizeusokra.

India felekezeti statisztikája. Indiában 1.394,000 római kath. és 2.580,000 protestánst mutat fel a statisztika. A róm. katolikusok az utolsó 10 év alatt 272,000-rel gyarapodtak, míg a protestánsok fél millióval.

A négereknek az Egyesült Államokban 40,000 templomuk van, amiknek értéke 60.000,000 dollár. A feketék fele baptista s harmada methodista. A presbiteriánusoknak 400 néger templomuk van 30,000 taggal.

Nánássy Lajos.

Emlékezés Lónyai Annáról.

Irta s a debreceni főgimn. ifjúsági gyülekezet évszázó ünnepén felolvasta **Ferenczy Ferenc** gimn. VIII. o. t.

A protestáns egyház intézményei a kegyes hívők adományaiból épültek. A debreceni öskollégium is így fejlődött és így lett naggyá. Századok óta száz meg száz buzgó magyar lélek hordta köveit s hozta érette áldozatát.

Ifjúsági gyülekezetünk hagyományos szokása, hogy minden évszázó ünnep alkalmával felújítja egy-egy nagy alapítónak emlékezetét. Nem teszi ezt feleslegessé a múlt évben megjelent kollégiumi aranykönyv sem, a debreceni kollégium büszkeségének, nagytiszt. Balogh F. úrnak a munkája sem (Alapítványi törzskönyv.) Hiszen e könyvbe csak a nevek s adatok vannak bejegyezve, az alapítók életét és érdemét élőszóval kell tolmácsolni. Ezt teszem én, midőn kollégiumaink egyik legnagyobb patronájáról, Kemény János erdélyi fejedelem özvegyéről, a sokat hányatott életű, művelt, magyar nagyasszonyról, *vásárosnaményi Lónyai Annáról* emlékezem.

Szatmár megyében, Aranyosmeggyesen áll egy régi várkastély. Félíg már kész rom, félíg még csak most van leomlóban. Külső erődítményei rég elpusztultak, a nagy sáncárok azonban még megvan s begyepesedett, omladozó oldalából hatalmas kőrifák nyúlnak a magasba. A négyszögletes, bástyatornyos várpalotát ingó lombú vadgesztenyefák veszik körül. A repkény felkúszott az üvegnélküli ónkarikás ablakokba. A boltzatok még állanak, az öles falak még mindig szilárdak, de a felső mennyezetek már roskadoznak, a szobákban baglyok, denevérek ütöttek tanyát és az ablak- és ajtó nélküli termeken végig sívít a szél. Dohos levegő csap meg: sirboltban járunk, minden kihalt és minden elpusztult.

Hangos volt pedig valamikor ez a vár. Hiszen itt a nagy Rákóczi György jobbkeze, hatalmas kancellárja lakott, *Lónyai Zsigmond*. Országos nevű ember, ki bölcs tanácsaival, de különösen a linci béke sikeres megkötése irányában tett fáradozásaival beírta nevét a magyar történelembe. Ő és Kemény János képviseltek ennél a fontos eseménynél a fejedelmet s azért is érdekes, mert Kemény valószínűleg ekkor került szorosabb ismeretségbe a Lónyai-családdal, melynek udvarában Gyöngyösi István, a költő, mint apród és jurátus diák-féle maga is megfordult s később eleven színekkel írja meg Kemény és Lónyai Anna házasságát *Porából megéledett Phoenix* című munkájában. Tőle tudjuk azt is meg, hogy Anna volt Lónyai Zsigmondnak legkedvesebb lánya, ki:

Jöllehet mindhárman termettenek szépen,
De győzi az Anna a többit sokképpen,
Mint a Nymphák között Diana, oly éppen.

Sötétbarna szemű, sugárnövésű, hollóhajú szépség, a dúsgazdag Varkocs Margit leánya. Anna gyermeké Erdély aranykorába esett s ez az aranykor volt a családnak is a fénykora. A fejedelmi széken I. Rákóczi György ült, felesége Lorántfi Zsuzsanna, a legnagyobb fejedelemasszony. Ezeknek környezetében serdült a fiatal lányka s itt szívta magába azt a sok kedvességet, törhetetlen vallásosságot, mely egész életén kísérője volt. De nem sokáig voltak otthon:

Jó pálca alatt nőtt kegyes erkölcsökért.
Idejek, elméjek, nemek s szépségekért
Kedvesek s sok szívek lángolnak ezekért.

Amikor fordultak arra az időre,
Amely alkalmas már a jeggyűrűre,
Mint az madarak a szemei szűrre,
Úgy járnak az ifjak ezekhez kérére.

(Gyöngyössi : Porából megéledett...)

Bezzeg hangos volt ekkor a megyesi vár. Sok délceg ifjú versengett a három szép Lónyai lányért. Annát a nádor fia, Wesselényi István kapta feleségül. Boldogan élnek, azonban Wesselényi 1656-ban meghal s az özvegy minden támasz nélkül marad gyermekeivel. Meghúzódik a megyesi várban, de egy év se telik el, már is titkon jegyese lesz Kemény Jánosnak, e kor legnagyobb hadvezérének. Mint az erdélyi hadak fővezére megy Kemény Lengyelországba, arra a szerencsétlen hadjáratra, mely Erdélynek és a magyar református egyház hanyatlását idézte elő. Hasztalan óvták a nagyravágyó fejedelmet jó emberei, hasztalan volt e vállalatnak maga Kemény is ellene. II. Rákóczi György nem hallgatott senkire sem. Romlásba vitte Erdélyt, tatárfogságba az ország színe-világát. Fogságba jutott Kemény is. Ekkor kelnek azok a bánatos, vágyódó, epékedő levelek, melyek mintái lehetnek a levélírásnak. Hü tükrei ezek a kornak, híven mutatják a két nagy ember nemes alakját. Anna leveleiből sokszor ki-kicsendül a panasz szava, de mindig enyhíti fájdalmát nagy hite.

A panaszra sok oka volt. Északról a lengyelek, délről a törökök pusztították Erdélyt. Mindenütt csak romok, mindenütt pusztulás látszott. Jegyese messze sanyalódott szomorú fogságban. Évekig reménykedett hiában, hogy vagy a fejedelem, vagy a nemzet, vagy Kemény rokonai kiszabadítják jegyesét. De semmi sem történt, a zárok nem nyíltak fel s ő nem tudta keblére ölelni hosszú három év múlva sem jegyesét. A nagy szerelem azonban nagyobb volt minden hatalomnál. 1659-ben Lónyai Anna zálogba tette ékszerait s 116 ezer tallérért kiváltotta Keményt.

A kiszabadulás után csendben megülték a menyegzőt s rövid ideig elvonulva éltek Meggyesen. Soha nem látott oly boldogságot az ősi vár, a százados fák alatt boldogan sétáltak s elbeszélvén a sok-sok szenvedést, mit távol egymástól szenvedtek, még nagyobb volt boldogságuk.

De boldogságuk nem sokáig tartott. Keményre szüksége volt a haláltusáját vívó országnak, olyan nagy ember nem maradhatott távol a végső küzdelemben : mennie kellett. Rettenetes idők jártak. Fejedelmek keltek s buktak el. Hol a török, hol a német volt az úr. A szerencsétlen ország fejét veszítette.

És aki első helyen állott, bukni kellett Keménynek is alig egy évi uralkodás után. Pedig nem vágyakozott a fejedelmi süveg után. „Tudod jól, — írja feleségének, — hogy az én Istenemtől világi dolgokban semmit szivesebben nem óhajtottam, mint hogy veletek együtt csendes életben tölthetném hátralevő kevés napjaimat és szolgálhatnám Istenemet. De nem engedék az gonosz lelkű emberek ez előtt, mostan pedig az én jó Istenem ím ez szegény és utolsó veszedelemben forgó haza gondjaviselésének súlyos terhét

tevé fejemre, mely még boldogabb időben is mely bajos lött légyen, nyilván van mindeneknél, mennyivel inkább hát mostan...“

(Kemény Lónyai Annához 1661 jan. 2.)

Lónyai Anna nagyon féltette urát, nem bízott a németekben, kikre Kemény uralkodását építette. És sejtése bevált. Kemény, mivel a németek cserben hagyták, Nagyszöllősnél csatát veszített s hősi küzdelem után legázolták a vágató paripák. — Jókai megemlékezik erről a csatáról, de nem említi meg Lónyai Annát, ki híven állott ura oldalánál minden veszedelemben, élmezte a csapatokat, ura körleveleit másoltatja, másoltatta, köröztette, veszedelmes útirányokban vigyázott s mindig halálosan aggódott uráért.

Mély gyászba borul Kemény elvesztén, a viharos napok után régi boldogsága helyére, Meggyesre zárkózik. De nem felejt el urát s nem lohad bosszúja a németek ellen. Azért is vesz részt a Wesselényi-féle összeesküvésben is s a megyesi várból adják meg a jelt a szatmári német őrség legyilkolására. Tervük nem sikerül, elárulják őket, Lónyai Anna birtokait elkobozzák s ő maga Erdélybe menekül. Figyelemmel kíséri az eseményeket s szíve mély bánattal telik meg, mikor hallja a magyarországi nagy protestáns üldözéseket. Jól tudta, milyen veszedelem rejlik Bátori Zsófia iskola üldöző intézkedéseiben s mindenképen igyekszik azon, hogy ezt ellensúlyozza. Ezért adományoz a református főiskoláknak kivétel nélkül s nagy vagyonában a szatmári, gönci, beregszászi iskolákat, a sárospataki s a debreceni főiskolákat teszi örököséivé s ezért hagyományoz kétszer is az erősen fejlődő debreceni főiskolának. Élete végén a királyi kegy visszaadta birtokait és boldog ifjúsága helyén, Aranyosmeggyesen hal meg 1689 június 10-én.

Ez Lónyai Anna életének s az aranyosmeggyesi vár fénykorának rövid vázlata. A megyesi vár omlik, roskadozik, de Lónyai Anna emléken nem fog az idő.

A debreczeni Kálvineum-ünnep

A Kálvineum ügye hódító útjában érkezett tehát Debrecenbe is. És hódított itt is. Nincs, nem lehet szív, mely árvák ügye előtt bezárva maradjon. És mi hálásak lehetünk Debrecen társadalmára iránt, hogy a mi árváink ügyét úgy felkarolta. Az a közönség, mely ötszörös ünnepélyeinket oly lelkes nagy sokasággal felkereste, nem kizárólag az itteni nagy református egyház hívei sorából került ki. Mint ahogyan már a 400-nál nagyobb rendezőségben is minden hitfelekezet képviselve volt.

Mint már előre jeleztük, az ünnepségek május 18-án, d. u. 3 órakor kezdődtek, a nagytemplomi orgona hangversennyel. Meg kell állapítanunk, hogy ez volt Debrecenben az első orgona hangverseny. Az új idők e modern lehellete és hangulata most vonult be a szent, a nagy emlékekkel gazdag csarnokba. És pedig megállapíthatjuk, hogy annak tisztességéből el nem vett, le nem vont semmit. Az orgonahangverseny programja ez volt :

I. Bach Sebestyén : Chromatikus fantázia. Orgonán előadta : W. Hammerstädt János úr.

II. a) Hiller : Ima, b) Ritter : LXXXVI. zsoltár. Énekelt Szönyey Iona úrnő.

III. a) Liszt : Vigasz, b) Rheinberger : Látomány. Orgonán előadta : W. Hammerstädt János úr.

IV. A szeretet hatalma. Énekelt Jánossy Antal úr.

V. a) Mendelssohn : Finale a IV. orgonaszónalából, b) Rinek : Előjáték F dúr ; Utójáték C dúr. Orgonán előadta : W. Hammerstädt János úr.

Csupa művészi szám ! A közönség mély áhitattal, az Isten házához illő komoly, ünnepélyes csöndben hallgatta s élvezte a programmot.

Ugyancsak szombaton, május 18-án este színházi hangverseny volt, ezzel a programmal :

1. Bognár : Szeretet. Előadta a debreceni ev. református főiskolai énekkar. Vezényelte Mácsay Sándor karnagy úr.

2. Ünnepi beszéd. Mondta dr. Baltazár Dezső püspök úr.

3. Erkel F. : Nyitány Hunyady László című dalműből. Előadta a Debreceni Zenekedvelők Körének a városi színházi zenekar tagjaival megerősített zenekara. Vezényelte Hammerstädt János úr.

4. Goldmark : Suite op 11, d moll. I., II. és IV. tétel. Hegedűn előadta Füredi József úr. Zongorán kísérte Fábry Irma k. a.

5. Brahms : Négyszólamú nőikar. a) A molnárnő. b) Az apáca. c) Barcarola. Előadta a Debreceni Zenede nőikara.

6. Volkmann : Szernád d moll. Vonós zenekar kísérettel. Gordonkán előadta Füredi Samu úr. Vezényelte Hammerstädt János úr.

7. Chopin : Fantázia. Zongorán előadta Fábry Irma k. a.

8. Schubert : A Teremtőhöz. Férfi négyes. Előadták : a Debreceni Városi dalegylet, az „Egyetértés” dalegylet és a református főiskolai Énekkar. Vezényelte Mácsay Sándor karnagy úr.

9. Berlioz : Rákóczi-induló. Előadta a Debreceni Zenekedvelők Körének a városi színházi zenekar tagjaival megerősített zenekara. Vezényelte W. Hammerstädt János úr.

Ime erről is ugyanazt mondhatjuk, hogy a program a legmagasabb művészi igényeket kielégítő, meleg és színes volt. Különösen ki kell emelnünk a Baltazár Dezső dr. püspök beszédét, mely magasan szárnyalva, a lelkeket valóban egy fensőbb világba vezette : a szeretet Istenországába !

Másnap, május 19-én, vasárnap ünnepi Istenlisztele volt a Kossuth-utcai református templomban, ahol Soltész Elemér nagybányai lelkész, ez alkalomra felkért ünnepi szónok, hirdette az Isten igéjét, kérve a hívek szeretetét, áldozatkészségét a Kálvineum érdekében. A mélyen szántó, hatalmas, nagy gondolatokkal gazdag beszéd nem is tévesztette el hatását. A hívek kedves lelki épülést nyertek ; a Kálvineum pedig bőséges perselypénzekkel gyarapodott.

Ez istentisztele után még egy orgonahangverseny következett, most már a Kossuth-utcai templomban, mely erre a célra sokkal alkalmasabbnak bizonyult. Közöljük im ennek is a műsorát :

1. Bach Sebastyén : Toccata és fuga d moll. Orgonán előadta W. Hammerstädt János úr.

2. a) Blummer : Templomi ének. b) Krebs : Miatyánk. Énekelt Szönyey Iona k. a.

3. Beethoven : Largo, d moll. Orgonán előadta W. Hammerstädt János úr.

4. A szeretet hatalma. Énekelt Jánossy Antal úr.

5. Rinek : Orgona-hangverseny. Allegro moderato. Largo. Rondo. Allegro. Orgonán előadta W. Hammerstädt János úr.

Végül, ugyanazzal a műsorral, mint előző nap, vasárnap délután megismételték a színházi hangversenyt.

Ime, ezekben számolunk be a debreceni nagy napokról. A teljes siker nemes öntudata méltán jutalmazta a rendezőseget, kiknek fáradságos munkájából legnagyobb osztályrész jutott dr. Kenézy Gyula udvari tanácsos, kórházi és klinikai igazgató-főorvosnak, a nagy emberbarátnak, ki hétszámra mondhatni kizárólag a Kálvineumnak élt. Legyen övé a mi elismerésünk és hálánk oroszlánrésze is !

Az anyagiakról még most nem számolhatunk. Az adományok már jóval az ünnepély előtt megindultak ; de még most is egyre gyűlnek. Eljő annak is az ideje, hogy a reálisakról is referálhatunk, s hisszük, hogy egyenes arányban fog az állani az ünnepély erkölcsi sikerével.

Jelenvolt.

Emlékezzünk régiekről.

Irta : Zoltai Lajos.

Monostor.

Miklós nádornak a rokonok ellen indított birtokpere 1346-ban reá nézve balul végződött. Az országbíró a rokonoknak ítélte Apafi István birtokait s azok nyomban meg is osztozkodtak a tekintélyes örökségen. A dunántúli és szalvoniai birtokokat a Bacskaiak, a szabolics- és biharmegyeieket pedig a Berencsi vagy Anaresi nemes urak kapták. Ez utóbbiaknak jutott a szabolicsmegyei Himes (Balmazújváros régi neve) és a biharmegyei Szőlád-monostora,¹ amelyet bátran egynek vehetünk Szalók-monostorával.

A Gut-Keled nemzetségbeli Berencsiek talán még bele sem ültek az öröklött jószágba, mikor közvetlen közléről támadt ellenük új veszedelem. Debreczeni Dózsa nádor fiai, Jakab és Pál, Apafia István magvaszakadását használván fel alkalmul, monostori részeit örökösödési joguk ellenére elfoglalták.² — Nincsen róla adatunk, vajjon kitudták-e vetni a Berencsiek Monostorról a Dózsa-fiakat ? Későbbi oklevelek tanúszkodása szerint földesurak maradtak ők ott azontúl is. 1367-ben Berencsi Domokos két fia, János és Szaniszló, 1370-ben Domokos testvérének, Anaresi Lászlónak fiai, Miklós, Tamás, István és

¹ Turul id. évf. A szőlád-monostor elnevezés azonban helytelen. Vagy a vonatkozó oklevél írása téves ; vagy annak olvasása hibás. Igaz ugyan, hogy többször idézett munkájában (II. k. 91.) Bunyitay is említi a Vay-család levéltárára hivatkozva Szőládmonostorát. Azonban egyébként semmit sem tud a váradi egyházmegye területén ilyen nevű monostorról. Nekem úgy látszik, hogy az oklevél írója összezavarta Szalók monostorát, a Gut-Keledék somogyemegei Szőlád-monostorával.

² Bunyitay id. m. II. 429.

János osztozkodnak az ősi birtokokon. Köztük van a biharmegyei Monostor is.

Az Apafi István-féle örökség miatt 1376-tól 1379-ig ismét pereskednek a Bacskaiak és Berencsik. Az 1376. évi ítélet szerint Himes és Monostor a Berencsi-ág birtokában maradt ugyan,¹ mégis később ott találjuk a Bacskai-ágot is.

E században még külön története van a Monostorral szomszédos Mihálylakának. Úgy látszik, hogy kisebb, jelentéktelenebb hely, mint Monostor. A Gut-Keled nemzetség ősi birtoka, mely nevét a nemzetség báthori vagy váradi ágának valamelyik Mihály nevű tagjától kapta, legalább is a XIII. század közepe táján. Bajos föltételezni, hogy a szabolcsi főesperesség 1335. évi pápai tized-jegyzékében Hatház, Czégény, Beszermény, Himes, Hegyes és Szoboszló társaságában olvasható *Michael* nevű falu, melyre X garas tizedet róttak ki, azonos Mihálylakával.² Mihálylaka a nemzetségi nagy osztozkodáskor a szomszédos Maccsal, Szentgyörggyel (Egyházas-Maccsal) és Himes némely részeivel együtt a Várdai-ágnak esett. Mégis a távolabbi rokonságban álló Zeleméri-család tagjai, III. Mihály fiai 1321—1325 között elkeseredetten perelték a Várdaiakat Mihálylakáért.³ Végre is bele kellett nyugodniok, hogy Mihálylaka Várdai III. Pelbárt birtokában maradjon.⁴ Mint a monostori pernél a Berencsiknek, úgy a mihálylakai pernél a Várdaiaknak is erősen kellemetlenkedtek a Debreczeni Dózsafiak. Jakab úr most is előállott a maga vélt jogával, azt állítván, hogy nagybátyja és fogadott nagyatyja, Rofoyb bán Mihálylakát annak idejében megszerezte. Jussát nem tudta igazolni. Miklós alnádor tehát perével elutasította.⁵

A XV. század elején utoljára találkozunk Mihálylaka elnevezéssel. Zelemérik és Várdaiak a *Zelemérel*, *Szentgyörggyel* és *Monostorral* szomszédos Mihálylaka határai felett pereskednek egymással.⁶ A következő nemzedékek mellőzik és elfelejtik a Mihálylaka nevet. Az egymás mellett épült két községet együttesen Monostor névvel kezdték nevezni; talán azért, mert Monostoron volt, Mihálylakán pedig nem volt templom. Hogy Monostor a XVI. század közepe táján részben Szabolcshoz, részben Biharhoz tartozott, aligha nem annak az időnek maradványa, mikor még két külön falu volt Monostor.

A XV. században a Várdaiak (Mihálylaka ősi birtokosai) és az Anarcsi, Berencsi, Bacskai családok (Szalók-Monostorának Apafi István oldalági örökösei) úgy látszik egyenlő arányban bírták Monostort. A Várdaiak fél Monostor birtokosaiul említettnek.

E század folyamán gyakran tört ki határvillongás a monostori földesurak, meg a terjeszkedni szerető debreceniek között. Kölcsönös határsértések, hatalmaskodások meg-meg zavarták a jó szomszédi viszonyt. Úgy látszik, hogy a békességrontásnál nem mindig a monostori urak voltak a kezdők.

¹ Turul id. évf. Századok, 1871. 659.

² Pápai tizedek. 360. l. „Item Michael solvit X grossos“.

³ Zichy-család okl. I. 235. 252. 253. 271. V. ö. Karácsony I. id. m. II. 27. 59. Karácsony Zelemér és Macs közt sejtí Mihálylakát; azonban ott nem lehetett, mert Zelemér és Macs közt Szent-György feküdt. Mihálylával még kevésbé azonosítható. Ebben Csánky is tamáskodott. (V. ö. Magyarország tört. földrajza a Hunyadiak korában. I. 520.)

⁴ Zichy-család okl. I. 276. V. ö. Karácsony id. m. II. 80.

⁵ U. o. I. 252. 261. — ⁶ U. o. VI. 383. 404. 418.

Ime 1429-ben Zsigmond király Várdai Miklós panaszára inti meg a debreceni bírót, esküdteket és közönséget, hogy Miklós hívének Monostorhoz tartozó Szentpálteleki (Zenthpalteleky)¹ nevű pusztájáról ne merjék elhordani a monostori jobbágyok által learatott gabonát és lekaszált szénát.²

Máskor a debreceni polgároknak volt okuk országos panaszra. Várdai Miklós 1451 pünkösztje körül Kisvárdra és Ajak között Szilágyi Márton és Csanak István nevű esküdt polgárokat, bár ártatlanok voltak, szolgálival véresre és félholtá verette. Hunyadi János kormányzó, már ekkor Debrecennek is földes ura, erélyes hangon követelte Várdai Miklóstól, hogy az ő megsértett jobbágyainak illendő elégtételt adjon.³ Viszont a Várdaiak (Miklós, István, László és Aladár) azzal vádolták a debrecenieket, hogy az ő monostori birtokukból bizonyos szántóföldeket hatalmasul elfoglaltak s ezáltal őket súlyosan megkárosították. Hunyadi János tehát most meg a „körültekintő“ debreceni bíróra, esküdtekre, polgárookra és lakosokra parancsol, hogy az elfoglalt földeket visszabocsássák. Bizony a debreceniek a második megintést is megvárták. Nem tudjuk, hogy vajjon ekkor is engedelmeskedtek-e? Történt pedig ez a dolog 1452-ben és 1453-ban.⁴

E század közepe táján (1440) Bacskai András fiai: Benedek és Mátyás monostori részöket, osztályos rokonuk, néhai Berencsi Mihálynak ugyanott levő részei kivételével, 90 arany forinton elzálogosították Várdai Mihály fiainak (Miklós, Domokos, László) és Várdai Pelbárt fiainak (István, Mihály, Aladár).⁵ Maradt fenn e korból néhány érdekes gazdaságtörténeti adat is a Várdai-család birtokaihoz tartozott Monostor, főképen pedig Szent-György földesúri jövedelmeire és jobbágyai vagyoni viszonyaira vonatkozólag. Számadási jegyzetek a kisvárdai uradalom jövedelmeiről. Ezekből megismerhetjük a szentgyörgyi jobbágyok névsorát, lábasjóságaik állományát 1452- és 1453-ból. Az adózó jobbágyok száma 25—26. Évi adójuk 30—35 arany forint. Ugyanakkor a monostori jobbágyok hat arany forint adót fizettek a várdai uraságnak.⁶

Várdai István kaloccai érsek és rokona Töttös László, valamint nemzetségeik között 1406-ban királyi jóváhagyás mellett kötött örökösödési egyezségben Szent-György egészen, Monostor és Himes felerészben említettnek Várdai-birtokképen.⁷

Ettől fogva nyolevan évnvi hézag támad adatok hiánya miatt Monostor történetében. Csak a XVI. század dereka táján tájékoztatnak némileg birtokosairól és hanyatló állapotáról országos dikalis összeírások és török kincstári defterek.⁸

¹ Szentpáltelek hajdan valószínűleg a barátok birtoka volt. Aligha azonos a Mihálylaka és Zelemér között 1415-ben megejtett határjárásnál említett Zenthelkével (Szenttelek). Zichy-cs. okl. VI. 383.

² Zichy-cs. okl. VIII. 382.

³ U. o. IX. 294.

⁴ Zichy-cs. okl. IX. 332. 352.

⁵ U. o. IX. 7.

⁶ U. o. IX. 340. 407. 478.

⁷ U. o. X. 264.

⁸ Országos levéltár dikalis összeírásai Szabolcs és Bihar vármegyéből. — Velics—Kammerer: Magyarországi török kincstári defterek. I. 213. stb. — És Chalil bég deftere, Török J. „Hazánk“ c. folyóirata I. évf. (1885.)

A Várdaiak helyét Monostoron már ekkor Szabolcs déli részének egyik leggazdagabb családja, a Parlagiak foglalták el. De az anarcsi Thegzesek még benne ülnek az ősi Gut-Keled vagyonban. Monostor földesurai ugyanis 1543-ban Parlagi László 3, Thegzes Ferenc 1, 1549-ben Parlagi Lászlóné 4, Thegzes Ferenc 3 portával. Feljegyezték még a dikátorok Monostorn öt adómentes új házat; szegénység vagy más oknál fogva (paraszt bíróság) nem adózó családot négyet. 1553-ban Thegzes Ferenc részén van 9 porta, 6 nem adózó szegény család (zsellérek) és tíz elhagyott ház; 1554-ben Thegzesnek már csak öt adóképes portája, ellenben 13 elhagyott háza és 4 szegénye van. Parlagi Lászlóné csak két portával szerepel. Érdekes, hogy a Thegzes portiókat Szabolcs, a Parlagi portiókat pedig Bihar vármegye írta össze. 1555-ben Thegzes Sándornét 4 portával, 3 adómentes családdal és 5 elhagyott házzal. Thegzes Ferencet csak 1 zsellérral és 4 üres házzal vették fel az adólajstromba. A legkedvezőbb helyzetben is Monostornak ez időben aligha volt 110—145 lélek-nél több lakosa.¹

Chalil bég 1572. évi defterében Macs, Zelemér, Szentgyörggyel együtt Monostor is előfordul. Hadsi színán szolnoki kádi 1572—73. évi részletes defterében is felfedezhetjük mint még 19 házzal bíró templomos községet. E defter Botos, Bakcsi, Csősz, Csege, Farkas, Fodor, Garai, Hajó, Kis, Kovács, Lókos, Mike, Nyeste, Somogyi stb. nevű jobbágy lakosokat sorol elő Monostorról.

Későbbi összeírások már nem is említik, ami egyértelmű a teljes pusztulással. Talán az 1593. évi borzalmas tatárdúlást sem érte meg. Többé nem is ülték meg. 1597-ben már mint praedium — pusztá — szerepel a Szamosújlaki, másként bacskai Ujlaky Mihály és Bewky Farkasnak Báthory István ország-bíró előtt kötött egyezségében. Ezen egyezés szerint, mely az atyafiak birtokperének véget vetett, a szabolcsmegyei Mogyorós, Bewk és a monostori praedium Anarcsi Péternek, Istvánnak és Ujlaky Mihálynak jutott.² Az elhagyott, néptelen birtokot — másutt, messze lakó urai — úgy igyekeztek hasznosítani, hogy bérbe adták, vagy még inkább úgy, hogy zálogba vetették a szomszédos Debrecen és Hadház lakosainak. Ezek is csak az erdő, vagy legelő kedvéért vették magukhoz.

Az ősi birtokos családok közül a Várdai család 1630-ban kihalt.³ A Thegzesek és Parlagiak, Bacskaiak is közel állanak a magvaszakadáshoz. Debrecen városa 1633-ban Anarcsi Jánostól veszi zálogba Monostor felét 900 frton.⁴ 1671-ben pedig Ujlaki Györggyel alkudozik a monostori praedium felől.⁵ De már 1670-ben az egykorú jegyzőkönyv szavaival élve: „az város kezéhez vötte (a Monostort) a hatháziakat belőle kivette. Summát érte adott fl.

¹ Debr. Képes Kalend. 1908. évf. Zoltai: Birtokos nemes urak és jobbágynépesség Debrecen és Hajdu megye területén a XVI. század második felében. 114. l.

² Századok. 1871. 158—159.

³ A félezer évig virágzott Várdai-család utolsó sarja Várdai Katalin, bedegi Nyári Pálné. Ezeknek Krisztina nevű leányuk Eszterházi Pálhoz mentén feleségül, a kisvárdai uradalom s ebben Szentgyörgy az Eszterháziak vagyonát gyarapította.

⁴ Városi jkv. 1633: 700.

⁵ Városi jkv. 1671: 25.

2000, item (továbbá) száz forintot érő lovat s holmi dib-dábot“.¹

A XVIII. században nagyszámú leány- és oldalági rokon tartott jogot Monostor örökbirtoklásához, melynek egyrésze akkor már ismét a hatháziaknál volt zálogba vetve. A debreceni jegyzőkönyvek röviden Anarcsi- és Ujlaki portiókról szólnak. A zálog-örögbírtékre és az örökös megszerzésre vonatkozó okmányok Debrecen városnak kutatás elől gondosan elzárt magánlevéltárában levén, ezzel nem foglalkozhatom. Csak annyit még: hogy a pusztá örökös jogú megszerzése az ősiségi patens kibocsátása után történt annak rendje-módja szerint.

A debreceni Monostoron hosszú ideig polgári kaszálók is voltak. Ezeket azonban tizenöt-húsz évvel ezelőtt a város egytől-egyig magához váltotta s azokat is beerdősítette.

(Vége.)

Krónika.

Ez a mostani Krónika a tanügy oltárai körül szemlélődik. Bár egy pillanatra merésznek tetszik, ime a dán király halálával kezdjük. Sok érdekes apróság került napvilágra a jóságos, szelid uralkodóról, aki maga járt-kelt az utcákon, parádés kíséret, sőt őrizet nélkül. De mind emez apró históriák közül legjobban tetszett minékünk az, hogy az agg király sétái közben be-betért az iskolákba s örvendő lélekkel hallgatta a kis gyermekek feleletét. Ime, mily nemes meglisztelése ez a tanítás, a kultura ügyének. Boldog ország, ahol a koronás király jár elől az iskola, a tanító és az ifjúság megbecsülésében... Mikor jó ez az idő mihozzánk? Mert mi még ebben a tekintetben is a középkorban vagyunk; nálunk a spanyol etikett az úr fenn és lenn, — s mint valamikor Jókai az Üstökösben közölte: a nemzeti géniust meg a béke angyalát alulról szuronyos katonák támogatják.

*

Igen, a spanyol etikett az úr. Nem is olyan nagy paradoxon, hogy a spanyol etikettnek édes testvére a spanyol inkvizíció. Nos ebből a fajtából is van minálunk. — Hogy a tanügy oltárainál maradjak továbbra is, hát ime ilyen spanyol inkvizíció-féle az évváró vizsgálat. Legalább is ezt csinálnak belőle a copfos tanferfiak és vaskalapos cenzorok. Szegény gyerek aztán töri-marja magát, remélve: hátha igazít egy grádust a tanjegyein. Pedig a legtöbb helyen a vizsga eredménye nem is számít. No de ijeszteni kell a gyereket, különben nem készül a vizsgára s a tanító szégyent vall. A gyerek magol. Jön a zord tekintetű elnök, rakja keresztbe a kérdéseket — s az egész vizsga egy fárasztó, unalmas, sőt gyötrelmes nap lesz. Alias inkvizíció a XX. században. Bizony ha rajtam állana, középiskolai fokon eltörölném az évváró vizsgát teljesen. Mint ahogyan eltörölték már, — még csak Ausztriában is. — Az elemiekben pedig csinálnék kedves, melegsívű, napsugaras vizsga-ünnepélyt, mely után vágyódnék a szülő, tanító és növendék egyaránt. Bokrétát a spanyol csizma helyébe!

*

¹ U. o. 1670: 855.

Minap tanyai tanítókkal beszélgettem. Sok-sok érdekes, kedves dologról esett szó. Apróságok a kicsinyek köréből. Jellemképek a tanyai nép lelki világából. Egy kis költészet, — no meg egy kis köznapi próza a nagy magyar Alföldről. És megerősödött e közben lelkemben az, amit már eddig is tudtam, hogy a tanyai tanítók emberfeletti munkát végeznek. Művelt, úri embernek ott élni a puszta, minden kulturától teljesen elszigetelve: már maga ez is önfeláldozás. És törni azt a töretlen őstalajt; szóra hozni azokat a kis vad magyarokat, megszelidíteni s iskolapadba szoktatni a pusztai fiait s lányait: ez is elég volna. S hozzá 100—120 gyerekkel, vegyes, osztatlan iskolában csak egy parányi eredményt is érni el: no ez határos a lehetetlenséggel. Igaz! itt koedukáció van. Kérdelem, mi a véleményünk erről? Soha semmi baj se származott, bizonyítják, abból, hogy fiúk és lányok együtt tanulnak. Az osztott iskola titokzatossá teszi a fiúkat a lányok előtt és megfordítva. Hisz a családban, mezőn, műhelyben együtt vannak. Az iskola pedig a szétválasztás által provokálja a gyerekek szexuális figyelmét s a viszony feszültségét.

Még csak egyet. Visszatérve a tanyai iskolákhoz. Jó iskola az a tanító számára is. Úgy, hogy nem ártana, ha a fiatal tanítók mind ott kezdenék, ha csak rövid egy-két évvel is a pályafutásukat. — Sapientia pauca.

(—is.)

TANÜGY.

Iskolai kirándulás. Kedves kis tanulmányi kirándulást tettek e héten a debreceni ref. leánynevelő intézet növendékei. Meglátogatták a közeli Tokaj városát, az ottani szövetkezeti pincéket, konyakgyárat, gyufagyárat s a közeli Rákóczi-váromladékot. Utazással együtt reggeltől estig kitelt a kis kirándulás.

— **Siketnémák felvétele.** A siketnémák debreceni intézetébe a jövő 1912—13. iskolai évre 16 első osztályos, 7—10 éves korban levő gyermek vétetik fel. Felvételt nyerhetnek még a felső osztályokba olyan növendékek is, akik az alsó osztályok évfolyamait más intézetekben végezték el, továbbá magánúton tanításban részesülnek hibás beszédű gyermekek is. A felvételért való folyamodás f. évi június végéig beadandó. A felvételi folyamodás dolgában hozzá intézendő megkeresés kapcsán mindenre kiterjedő tájékoztatást nyújt az intézet igazgatója.

Új elemi iskola Debrecenben. A város körül egyre gyarapodó telepek és kertségek között egyik legnagyobb a Tégláskert. Az itt lakó hívek kérelmére az egyház elhatározta, hogy a Tégláskertben iskolát létesít. A városi mérnöki hivatal már el is készítette a tervezetet, még pedig az iskolát tanítói lakással kapcsolatban, hely- és költségkímélés szempontjából emeletes épületnek tervezi. Ez már a hetvenedik ref. elemi iskola lesz Debrecenben.

Canadában a hoodói és st. benedicti gyülekezetek állandó magyar tanítókat alkalmaztak.

A közelgő érettségi vizsgákra, a kultuszminiszter a következőket küldötte ki kormányképviselőül a *liszántúli református egyházkerületbe*: a békési főgimnáziumhoz Kende Ferenc szegedi állami főgimnáziumi tanárt, a debreceni főgimnáziumhoz Szádeczky Lajos dr. kolozsvári tudományegyetemi ny. r. tanárt, a hajduböszörményi főgimnáziumhoz Ferenczi Zoltán dr. budapesti tudományegyetemi könyvtárigazgatót, c. ny. rk. tudományegyetemi tanárt, a hajdunánási főgimnáziumhoz Darkó Jenő dr. debreceni bölcsészeti akadémiai ny. r. tanárt, a hódmezővásárhelyi főgimnáziumhoz Hamar István budapesti teológiai akadémiai tanárt, a karcagi főgimnáziumhoz Erdélyi Pál dr. kolozsvári tudományegyetemi könyvtárigazgatót, tudományegyetemi magántanárt, a kisújszállási főgimnáziumhoz Baltazar Gábor dr. kecskeméti református főgimnáziumi tanárt, a máramaroszigeti főgimnáziumhoz Antal Géza dr. országgyűlési képviselőt, pápai teológiai akadémiai tanárt, a mezőtúri főgimnáziumhoz Zsoldos Benő nyugalmazott sárospataki főgimnáziumi tanárt, a szatmárnémeti főgimnáziumhoz Bilkei Pap István budapesti teológiai akadémiai igazgatót.

A budapesti skót református iskola ellen a budapesti zsidó hitközség közgyűlése panaszt emelt s azt vitatja, hogy az iskola zsidótérítést, valóságos lélekhalászatot üz. Nyilatkozott a dologban Munkácsi Bernát, a zsidó iskolák tanfelügyelője és dr. Weiszbürg Gyula hitközségi főtitkár is. Mindnyájan azon panaszkodnak, hogy a skót missziói iskola magához édesgeti a zsidó leánygyermekeket, ott egészen keresztényen szellemben neveli őket, aminek az a következménye, hogy az ott növekedett leányok közül nagykorukban sokan kikeresztelkednek. A zsidó hitközség vezetősége a hitoktatás intenzívebbé tételével és a szülők megkeresésével minden lehetőt elkövet, hogy a skót iskola hódításait ellensúlyozza, de nem sok sikert ér el, mert a skót missziói iskola kitűnő volta, a gyermekekkel való szeretetteljes bánásmód szülőkre és gyermekekre egyaránt nagy vonzóerőt gyakorol. Ez a panasz és ez a helyzet, amelyet tárgyilagosan megállapíthatunk. De másrészt azt is meg kell állapítanunk, hogy a skót református iskola nem lélekhalászatra alkotott intézmény, hanem erős keresztényen szellemű, igazi evangéliumi iskola, amelynek egészen természetes a nagy pedagógiai és keresztényen vonzó hatása úgy a gyermekek, mint a szülők lelkére. Vajha minden iskolánknak ilyen nagy volna a keresztény-hódító hatása. Az ilyen panasz nem panasz, hanem dicséretmondás a skót református iskola vezetőire nézve.

IRODALOM.

A hódmezővásárhelyi egyház évkönyve. Öt évenként szokott megjelenni ez a füzet. Bizony elég ritkán. A mostanit Bányay Sándor vallásstanár, mint az egyház jegyzője állította össze. Élénk ismertetését vesszük benne az elmúlt öt évről. A jövőről szólva, nagy terveket tűz az egyház elé; ezek közül fontosabbak: a főgimnázium mellé internátus létesítése, a már kész terv szerint 250 ezer kor. költséggel; —

Ch 2V

tervbe van véve hat külön egyházközséggé szervezkedés és egyházfenntartási alap létesítése.

Sánta Károly az ismert nevű költőpap, „*Buzgóság Könyve*” — címmel imádságokat adott ki csinos kis kötetben. Az imák jelentékeny része verses. Az a kedvező fogadtatás, melyben az első imakönyve, az ifjúságnak szánt „*Órangyal*” részesült, kezességet nyújt ez újabb mű sikere felől is.

Móricz Pál könyve. (Pusztuló világ. Elbeszélések a hajdúföldről.) Szerény, visszavonuló, tipikusan magyar külsejű és belsejű ember Móricz Pál s ilyen a könyve is. A hajdúság szülötte; hajduivadék, tele magyar őserővel és naivsággal — s ami olyan ritkaság, — irodalmi becsületességgel. Hatásvadászat, mesterkedés, megalkuvás divatos irodalmi és esztétikai irányzatokkal, mind kifejezhetetlen távolságban vannak tőle. Egyszerű, eleven alakjai egyszerű történelmi hősei s úgy rajzolja őket élénk, amint látta, vagy amilyeneknek szeretné látni ezeket. Szeretettel simogatja hőseit s olyan büszkén mutogatja őket nekünk, amikor mondja: lám, ez itt a Nagytakács Demeter, aki szilaj fiatal korában megvasvillázta a szelet, ez meg itt Kádár, a postamester, aki amúgy odamondogatta a polgármesternek és így tovább. Valamennyi virtuosus, címeres hajdú, kálomista és specialitása annak a földnek, amelyen él a Pesten lakó Móricz Pál lelke. A kötet nyelvezete tiszta, zamatos magyarságú. Az a nyelv, amely miatt a Magyar Nyelvőr is többször emlegeti és idézi Móriczot. A csendes, nyugalmas olxasmányok kedvelőjének őszintén ajánljuk e kötetet.

KÜLÖNFÉLÉK.

A protestáns közös bizottság Baltik Frigyes dr. püspök és Degenfeld József gróf elnöklésével legutóbb tartott ülésén Geduli Henrik püspök indítványára elhatározta, hogy fölterjesztést intéz a vallás-és közoktatásügyi miniszterhez az iránt, hogy a protestáns vallású állami és törvényhatósági tisztviselők a hivatalos teendők alól nagypénteken fölmentessenek. Sztehló Kornél dr. indítványára a bizottság megbízta az elnökséget, hogy sürgesse meg a vallás-és közoktatásügyi minisztert, hogy az 1848:XX. t.-cikk életbeléptetése tárgyában mielőbb hívja meg a két protestáns egyházat. Végül Degenfeld József gróf szóba hozta, hogy mivel a miniszterium a debreceni egyetemen ref. teológiai fakultást létesít, nem volna-e az evangélikusok hajlandók, hogy ez mint közös protestáns fakultás létesíttessék. Ez esetben az evangélikusoknak minden egyes tanszék után 10,000 korona hozzájárulást kellene fizetniök. Az evangélikusok a kérdést ad referendum vették azzal, hogy gondolkodni fognak föl'tte.

Kiállítások Debrecenben. Már napok óta nyitva van a műipari kiállítás, most az ünnepre nyílik meg a nyomdászati kiállítás Debrecenben. Mindkettő

élénk bizonyossága iparunk fejlődésének és versenyképességének.

Achim András siremlékét e héten nagy néptömeg előtt, szónoklatok s emlékbeszédek kíséretében leplezték le Békéscsabán. — Ezt irták a sírkőre: „A népjogok vértanújának állította szeretett családjára és örökké halás népe. Teste ha meg is hall, szelleme bennünk él és élni fog örökké”.

Aranylakodalom. Puritán egyszerűséggel, szűk családi körben, de övéinek őszinte, meleg szeretetétől környezve ülte meg a dunáninnyi ev. egyházkerület érdemes főpásztora, dr. Baltik Frigyes püspök, házasságának 50 éves évfordulóját. E ritka családi ünnepélyre Balassagyarmatra gyűltek össze a család összes tagjai, gyermekek és unokák s az igaz szeretet fényével öveztek körül az agg főpásztort és kedves nejét, akik mindketten jó erőben és egészségben éltek meg ezt a szép, nevezetes családi ünnepélyt. Isten kegyelme virasszon felettük, hogy még sokáig élvezhessék a családi örömeit állandó boldogságban!

A protestáns országos árvaegylet e hó 18-án tartotta meg saját árvaházában ötvenharmadik évi közgyűlését Kovácsy Sándor, a budapesti ref. egyház főgondnokának elnöklete alatt. A közgyűlés a növendékek énekével kezdődött Brocskó Imrike zongorakísérete mellett, majd dr. Szüts Farkas Imádkozott. A jelentésből, amelyet Palóczy Horváth Zoltán titkár terjesztett elő, kiemeljük a következőket: Az egylet 187 árva gyermekre terjesztette ki védő és segítő karját. Saját árvaházában 99, a rozsnói árvaházban 15, a torzsai ev. árvaházban 10 növendéket tartott és nevelt, 18 árvát pedig családonál helyezett el, azonkívül 45 árvát 4560 koronával segélyezett. Adományok címén 19.439 korona gyűlt be. Megalakították ezután a választmányt, majd néhai dr. Haubner Rezső volt soproni orvosról, akinek alapítványából évenként 500 korona jut az árvaegyletnek, Raffay Sándor lelkész tartott emlékbeszédet. A mély hatást keltő emlékbeszéd után Jakab Gizella, az intézet volt növendéke nagy hatással szavaltta el legifj. Szász Károly „A hitetlen” című költeményét. Az imarészeket Beck Irén zongorakísérete mellett Laub Adolfné, az operaház volt tagja, énekelte művészi sikerrel.

A biblia megégetése. Az „Auf der Warte” írja, hogy Forano Sabinában (Olaszország) a valdensiek szép eredményeket értek el evangélizáló munkájukkal. Mivel a kath. papok féltek, hogy elvesztik befolyásukat, szerzeteseket kértek népmisszió tartása végett, hogy a lakosságot újra szoros odaláncolják az „egyedül üdvözítő” egyházhoz. A záradékot biblíának és újtestamentumoknak az elégetése alkotta, amelyeket a papok parancsára szolgáltatott ki a nép. A község bejáratánál ú. n. missziói keresztet állítottak fel, amely alatt szentírásokat raktak össze; s mialatt a lángok felcsaptak, egyházi énekek csendültek meg és imádságokat mormoltak.

A budapesti Lorántffy Zs. egylet ez évi szept. 1-én „Lorántffy-penziói” nyit meg, ahol a fővárosban élő magános nőknek és a vidékről feljövő fiatal leányoknak mindenekelőtt azt akarja nyújtani, amit leginkább nélkülöznek: a *szeretetteljes családi otthont, igazi keresztlyén szellemet.* A vezetőség mindenkinek szívesen szolgál tanácsal és útbaigazítással, ami a szülőknek nagy megnyugtatósára szolgálhat.

Ollózás. Egy amerikai ujságból vesszük át az itt következő sorokat. Egy cikk foglalkozik az említett lapban a kivándorlás okaival, — közben megszólaltatja magukat a kivándorlókat. Innen való ez a kiollózott szomorú részlet: „A pap uram — mondta gúnyosan egy 35 év körüli ember — együtt vadászik az urakkal, együtt isznak, kártyáznak, kaszinóznak. Mit várhat attól a szegény ember? Hiszen a miénknek az a szokása, hogyha stólát fizetünk neki, az egész pénzből soha sem ad vissza, hanem zsebre vágja mind. Kész zsarolás ez, az ember restel neki szólni. Pedig református pap volna, a nép emberének kellene lenni, de gyűlöli a népet. Szellőztet utána, ha nála jár valaki. Az ilyen ember szájában hazugság az Isten igéje is!” (Kártyázó és lumpoló papokat mi is ismerünk eleget. Az ilyeneket kár Amerikába küldeni. Egyébként elég szegény, hogy a hazai teológiákon léha életmód folytatásába merülhet el. Az ilyen viselkedés kizárt dolog az amerikai református egyházak papnevelő intézeteiben.) A zárjel között levő szavakat már az amerikai újság szerkesztője fűzte a vallomáshoz. Nem azért közöljük e vallomást, mintha bárkit is amúgy, láthatatlanban vádolni akaránk. Csak hogy lássák olvasóink: mily elkeseredett emberek a kivándorlók, — és hogy mennyire kell vigyáznunk sokszor a legkisebb dologra is, nehogy esetleg tőkét kovácsoljanak belőle ellenünk.

Magyar reformátusok gyűlése Amerikában. Az amerikai református egyet. egyház gondozása és kormányzata alatt álló magyar gyülekezetek lelkészei és világi képviselői a múlt hóban tartották egyházmegyei rendes évi közgyűlésüket a virágzó dillonvalei gyülekezet kebelében. A tanácskozások rendjét Virág István loraini lelkész, e. m. elnök nyitotta meg szép imával. A képviselők igazolása után sorra letárgyalták a zsinati kerületi leiratokat és a kitűzött ügyeket. Az e. m. fölir a washingtoni nagykövetséghez a konzuli hitelesítési díjak méltánytalan fölemelése ellen. A gyűlés élénk érdeklődéssel vette tudomásul Harsányi Sándor homesteadi lelkész ama bejelentését, hogy a hazai és amerikai egyet. egyházi főhatóságok között megindultak a tárgyalások a béke és harmonikus munkálkodás megteremtése érdekében. A pénztári jelentés 627 dollár 47 cent bevétellel szemben 364 dollár 23 cent kiadást tüntet fel. Maradvány: 263 dollár 24 cent. Az e. m. új tisztikara következőképen alakult meg. Elnök Harsányi Sándor homesteadi, jegyző Porzsolt Ernő johnstowni, pénztárnok Radácsi Sándor dillonvalei lelkészek. Egyházkerületi képviselőül Virág István loraini lelkész lett kiküldve. A jövő évi e. m. gyűlést Homesteadban tartják meg.

Gyászhir. Farkas Albert volt mátai biztos, főiskolánk egykori növendéke, e hó 20-án Földesen 70 éves korában elhunyt. Egyházi körökben nagy ismeretsége volt; szíves barátság fűzte többek között b. e. Eröss Lajos püspökhöz. Emléke legyen áldott.

Jubileum. A budapesti főiskolai Bethlen Gábor kör e hó 19-én ünnepelte fennállása tízéves jubileumát a fővárosi vígadó dísztermében. Az ünnepélyt a kör megalapítója dr. Miklós Elemér tanár nyitotta meg; az ünnepi beszédet pedig dr. Balogh Jenő államtitkár tartotta. Ezúttal felavatták a kör zászlóját is; br. Radvánszky Aurélné volt a zászlóánya.

Ünnepély után bankett, este majális volt a Margitszigeten.

Bartha Mór életéből. Már megemlékeztünk a 82 éves gacsályi lelkipásztor haláláról. Most az egyik szatmári lapban kedves dolgokat olvasunk az ő szabadságharci szerepléséről. Az idézett lap szerint Bartha Mór vitéz katonája volt a szabadságharcnak. Ő vitte el Debrecenből Görgeynek a fővezéri kinevezést és élete kockáztatásával ő kézbesítette a hadügyminiszterium megbízásával Kossuth Lajosnak a tavaszi hadjárat tervezetét. A bártfai szorosban kézrekerítette a bátór harcost egy szakasz lovas kozák. A lovak előtt kellett gyalogolnia, de a bártfai szakadék előtt futásnak eredt. Átugrotta a szakadékot, egy kozák utána akart ugratni, azonban belezuhant a szakadékba, mire azok abbahagyták az üldözést. A debreceni csatában tizenötöd magával megkergettett egy század kozákokat. Altiszt volt és úgy származott át rája a vezetés, hogy a hadnagy sietségében egy közlegény zubbonyát vette fel és mert így nem akart a csapat élére állni, Barthát bízta meg maga helyett a vezetéssel, aki „Fiúk, töltsetek Lőjtek!...” kiáltással rohamot vezényelt és visszaverte a kozákokat.

Tömeges áttérés. Miskolcra írják: A városi hatósághoz tegnap jelentést küldött a miskolci görögkeleti lelkészi hivatal, mely szerint Motin Aurél lelkésznél 166 beregmezei ember jelentkezett, hogy a görögkatholikus vallásról a görögkeletire térjen át. Mind a 166 ember a beregmezei Iza község lakója. Sem a lelkészi bejelentésből, sem a kitérés nyilatkozatából nem tűnik ki a tömeges kitérés oka, kitalálni azonban mégsem nehéz: gravitálás a nagy oláh egység felé, — viszont menekülés a magyar gkath. püspökség elől.

Halálozás. Irsay I. József alsórákosi ref. lelkész a gyulai kerület volt országgyűlési képviselője, hosszas szenvedés után elhunyt. A B. F. R. A.

A szatmári egyház köréből. Mint az Egyházi Híradóból olvassuk, a presbiterium elhatározta, hogy az eddigi adózási rendszert a jövő év elejétől beszünteti s helyébe az állami egyenes adó bizonyos százaléka szerinti, méltányosabb adózási rendszert vezet be. Készen áll most már a leánynevelő intézet modern új tornacsarnoka, mely egyszersmind evangelizáló terem is lesz; pünköst másodnapján egy vallásos estély keretében lesz a felavatása. — Kovács Lajos németi lelkészt, a betegeskedése miatt távozó Fábian Károly helyére, egyházmegyei lelkészegyesületi elnökké választották. — Az élénken szerkesztett Híradó nagyon sok szép adományról, gyűjtésről számol be, pl. templomfűtési alap, kültelki templom, panyolai árvízkarosultak stb. javára, mely mind az egyházi élet intenzívítésének örvendetes bizonyossága.

Segély. A szamoskőrödi ref. egyház, a Gusztáv Adolf-egylet részéről 117 kor. 80 fill. segélyben részesült.

Papszentelés Amerikában. Április 19-én egyszerű, de megható ünnepség keretében avatták lelkészé Newarkban, az ottani magyarreformátus templomban ifj. Dókus Gábort, a so. newarki lelkész jeles képzettségű fiát, ki a teológiát a bloomfildi főiskolában végezte. Az istentisztelet keretében a felszentelt

ifjú Timótheus mondott predikációt; a felavató imát, a jelenlevő lelkészek keirothesiája mellett, id. Dókus Gábor, az édesapa mondta. Az ifjú lelkész haza jön Magyarországra tanulmányai kiegészítésére, majd visszatér és New-yorkban lesz segédlelkész.

Személyi változások. Cs. Nagy Dániel s.-lelkészt Vámospécsre, Bogdán János volt szerepi h.-lelkészt Debrecenbe rendelte főtiszteletű püspök úr.

A nagyváradai tanítónőképző intézet közelgő képesítő vizsgálatára a vall. és közokt. miniszter dr. Németh Gábor budapesti főgimnáziumi tanárt nevezte ki a kormány képviselőjéül.

Rövid hírek. Szatmár megyéből ez évben eddig 1163 ember vándorolt ki a nyár elől Amerikába.

A „gyermek-nap“ utcai perselygyűjtése az Orsz. Gyermekvédő Ligának 100 ezer koronánál többet jövedelmezett.

A nyugdíjas tanítók sérelmeik orvoslására egyesületbe tömörülnek.

Tizenkét elég komoly kimenetelű párbaj történt e héten a selmeci bányászfőiskolai tanulók közt. Pár szülő a földművelésügyi miniszternél fogja kérelmezni, hogy az akadémián rendet csináljon.

A belügyminiszteriumban, orvosok részére, a trachoma gyógyítása érdekében továbbképző tanfolyamot szerveznek.

Szatmár városa Rákóczi-szobrot óhajt emelni.

A porosz kultuszminiszter az összes tanulóifjúságot eltiltotta a mozgófényképszínházak látogatásától.

Fehér megye közgyűlése jóváhagyta Nagyperkátai községnek az agglagények külön községi póttadóval terhelésére vonatkozó szabályzatát, sőt az ügyet pártolólá a képviselőház elé terjesztik. Az agglagényadóból a Nagyperkátán nagyon felszaporodott lelenygyerekeket fogják tartani.

Jeruzsálemben a róm. kath. és a gör. kel. szerzetesek kemény, sőt durva vitát folytatnak a felett, hogy melyikőjüknek van jussa őrizni a szent sirt?

A gömöri ref. egyházmegye az iránt indított mozgalmat, hogy Tompának a fővárosban szobor állíttassék.

A minap elhunyt ifj. Szilassy Aladár orvostudor a Budapesti Ref. Ifjúsági Egyesület javára végrendeletileg 20 ezer korona hagyományt, az ifjúsági egyesületek nemzeti bizottságának pedig ezer korona hagyományt rendelt. Ez is bizonyossága annak, mennyire lelkéhez volt forrva a keresztyén ifjúsági egyesületek ügye. Áldott legyen emlékezete!

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázati hirdetés.

A békési református egyház által fentartott és elhalálozás folytán üresedésben levő II-ik tizedbeli elemi I-ső és II-ik osztályú fitanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik. Fizetés: 1. 126 korona készpénz az egyház

pénztárából negyedévi előleges részletekben. 2. 15 köböl, azaz 18 Hl. 45 liter, azaz 15 métermázsa 36 kgm. gyülevész, de megrostált. búza az egyház magtárából. 3. 15 köböl, azaz 18 Hl. 45 liter, azaz 12 métermázsa 45 kgm. árpa, szintén az egyház magtárából. 4. Negyven hold föld két tagban és pedig 32 hold az úgynevezett kázmányi oldalon, 8 hold pedig a kamuti dülőben. Ezen 40 hold földet a tanító maga művelti, közterheit s állami adóját az egyház viseli. 5. Szabad lakás az iskolai épületben, az egyház által eszközendő évenkénti meszeltetéssel s az ezen lakással egybekötetésben lévő udvar s kert szabad használatával. 6. Ötödéves korpótlék. Kötelesség: A II-ik tizedbeli elemi I—II. fiúosztályoknak a tiszántúli ref. egyházkerület által kiadott tanterv szerint való tanítása és az úrvacsora osztásnál való segédkezés. Presbyterium fentartja magának a jogot, hogy a megválasztandó tanítót ezen fizetés mellett más osztály tanításával bízza meg. Megjegyztetik, hogy a presbyterium folyó hó 16-án kelt határozatával a 2. és 3. pontban foglalt gabonailletményt a községi előljárásnak az *utolsó 6 év átlagos értékszámítása alapján* készpénzben váltja meg és pedig a búzát métermázsként 17 koronájával, az árpát métermázsként 12 koronájával, de ez a megváltás **csak akkor lesz érvényes**, ha azt az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagynák. Az állomás folyó évi október hó 1-én foglalandó el. Okleveles református vallású tanítók kellően felszerelt kérvényüket alólírott iskolaszéki elnökhöz címezve folyó évi június hó 5-ig adják be.

Békés, 1912 május hó 17-én.

(P. H.)

dr. Márk Ferenc,
ref. lelkész, iskolasz. elnök.

Pályázat az internátusba felvételre.

A máramarosszigeti református főgimnáziumi internátusban az 1912—13. isk. évben 90 növendék nyer teljes ellátást (lakás, fűtés, világítás, élelmezés). Az internátusban első sorban protestáns vallású főgimn. tanulók vétetnek fel; amennyiben üres helymarad, nemprotestáns felekezetiük is felvétetnek.

Az internátusban kedvezményes helyek: ingyenes, évi 60, 100, 160, 200, 240 koronások. Ezeket első sorban református lelkész és tanítók jó tanuló és jó viseletű gyermekei nyerhetik

meg. A teljes díj évi 320 korona. Ezen felül fizet minden növendék bútordíj címen évi 10 kor., szolgatartás címen évi 5 kor. és orvosdíj címen évi 4 koronát, ez utóbbi díjak félévénként előre, a lakás és étkezés díja évnegyedenként szintén előre fizetendők. Indokolt kérvényre az internátus felügyelősége az ellátás díjának havonkénti fizetésére is ad engedélyt.

Az intézetben a felvételek július hó első napjain történnek. A kérvényeket az 1912—13. évi felvételre a református Lyceum Igazgató Tanácsához címezve a református főgimnázium alulírott vezető tanárához kell benyújtani: a kérvényhez új folyamodónak mellékelni kell iskolai bizonyítványt, egészségi bizonyítványt, kedvezményes helyért folyamodás esetén szegénységi bizonyítványt. A kérvények beadási határideje 1912. évi június hó 30.

Kívánatra tájékoztatót küld

Telegdy Bertalan,
az internátus vezető tanára.

Kálnai Lipót üzlet feloszlása

alkalmával megvásárolt sérvkötők, haskötők
gummiharisnyakat olcsó áron árusítja

Vitárius Sándor

külföldön tanulmányozott keztü és kötszerész mester

Debreczen, Piacz-u. 16.

Alföldi-palota épületében, József királyi herceg-
utczával éppen szemben.

MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

THE VERA

American Shoe

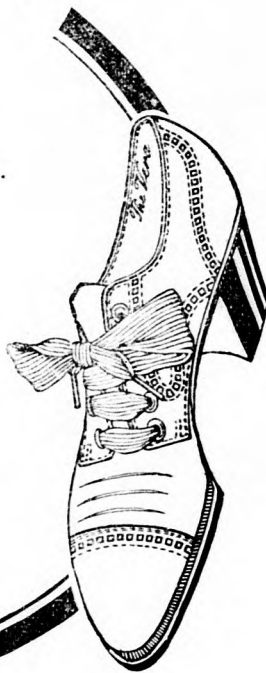
Kérje
képes ár-
jegyzékem.

Elsőrendű
cipők raktára.

Bevéselt
szabott árak.

Nagy választék.

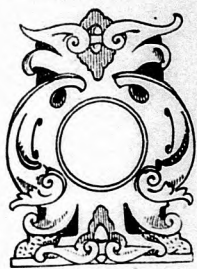

Helyi
és vidéki
Telefon
352.

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

Debreczen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata.

67 21

PÜNKÖST

A DEBRECENI PROTESTÁNS LAP MELLÉKLETE.

Óh! jövel Szentlélek.

Kire a Szentlélek már egyszer leszállott,
Az magára veszi az apostolságot,
A Krisztus nevében.

Örömmel hordozza a szolgálat terhét,
Mégveti e világ múltó dicsőségét,
Egész életében.

Ki a lélek tüzét érezi magában,
Isten szent ügyéért harcol az nagy bátran,
S diadalmas léssen.

Nem kíván haladni ama „széles út“-on,
Hiszi, hogy a bűnnek büntetése vagyon,
Mert igaz az Isten.

Kinek a Szentlélek a „bölcs tanító“-ja,
Nem nyitja az száját sohasem panaszra,
Bármilyen csapás érje.

Sőt a szenvedésben áldólag tekint fel
Hittel, reménységgel, forró szeretettel
Krisztus keresztyére.

Bizony az Úr lelke csodálatos erő,
Hívők életében dúsan gyümölcsöző,
Áldásokat termő.

Imádva kérjük hát: óh jövel Szentlélek,
Építsd templomoddá esendő testünket
Örök megszentelő!

Keresztyén.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke: 2.400,000 korona.
Tartalékok: 1.400,000 korona.

Érdekközösségben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai:

Takarékbetétek, csekkszámok. Váltóleszámitolás, törlesztéses és jelzálogkölesönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások; hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra.

Saját áruraktár.

safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézete:

Kabai takarékpénztár részvénytársaság; Nádudvari takarékpénztár részvénytársaság; Hajdunánási takarékpénztár részvénytársaság.

Fióktelep: Vámspércs.

Szőnyeg és butorszövet

gyárosok

HAAS FÜLÖP ÉS FIAI

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 59. SZÁM.

Nagy választékban: Finomabb és olcsóbb szoba szőnyegek, fali és ágy elé való szőnyegek, futók, ágy- és asztalterítők, hencser átvétők, szövet és csipke függönyök, applikált stoorok, ágy- és menyezetterítők, paplanok, gyapjutakarók és lópokrócok, uti takarók, kecske és angora bőrök, rézagyak és függőnytartó rudak, nemkülönben — remek kivitelű perzsa és smyrna szőnyegek, átvétők és szobaösszekötők. —

GYÁRAK: SOPRON—EBERGASSING.

Cs. és kir. szab. Amerikai Cottage-szivológrendszer

Harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA Budapest, X. Delej-utca 25. szám.
(Tisztviselőtelep.)Árjegyzék ingyen és
bérmentve.Részletfizetésre 8 K-
tól feljebb.Tanerőknek s lel-
készeknek külön:: százalékged- ::
—— mény. ——**Pedálos harmóniumok** mindkét
rendszerszerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel
templomok, szemináriumok részére smint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.

Kérjen árjegyzéket pianók és pianinókról.

Telefon 12.

Teljes

Telefon 12.

menyasszonyi kelengyék

angol

kárpitozott butoroka leg-
szolidabb kivitelben a
legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig nagy válasz-
tékban**KILLER EDE**

butorgyáros, cs. és kir. udvari szállítónál

Debreczen, Piac-u. 68. sz.

butoresarnokában jutányos árban kaphatók.

Általános Forgalmi Bank Részv.-társ.

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 68. SZ. A.

Alaptőke 4 millió kor.

Foglalkozunk a takarékpénztár és banküzlet körébe vágó összes ügyletekkel, ugymint: **elfogadunk** takarékbetéteket betétkönyvekre és checkszámlára; **kölcsönöket adunk** váltókra és folyószámlára **törlesztéses kölcsönöket nyújtunk** földbirtokra és bérházakra igen előnyös feltételek mellett; **óvadék-kölcsönöket adunk** vállalkozóknak és bérlőknek; **finanszírozunk** mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi vállalatokat; **hitelügyletünk** leszámítol tárcaváltókat; **terményosztályunk** vesz mindennemű szemes terményt; **áruosztályunk** nagyban árusít fával égetett meszet, faszenet, továbbá mindennemű épület- és tűzifát és foglalkozik vasuti talpfák vételével; **biztosítási osztályunk** tűz-, élet-, jég-, üveg- és baleseti biztosításokat köt a legcoulansabb feltételekkel. — Felvilágosítást mindenkor készséggel adnak

az igazgatók.

Javaszi ruháit tisztíttassa Wacha Róbert

ruhafestő és vegyi-tisztító
gyárában Simonffy-u. 55.

UJ!

UJ!

Férfiruha-üzlet.

Megnyilt Piac-u. 77. (Iparbank palotával szemben.)

férfi- és fiuruha áruház.

Legszebb újdonságok bel- és külföldi szövetekből és kizárólag saját készítményű öltönyök és felöltők, szövet és mosó fiuruhák legszebb és legjobb kivitelben nagy választékban kaphatók. **Külön mértékosztály!** Öltöny vagy felöltő mérték után készítve finom kivitelben már 50 kor.-tól kaphatók.

Roth Adolf uri szabó.

Cégvezető: **Fettmann Sándor.**

Uj! Férfiszabóság. Uj!

Hajdumegye egyedüli külföldön
tanult kötszerész mester

VITÁRIUS SÁNDOR

Debreczen, Piac-utca 16. Alföldi Takaré-

:: :: :: :: pénztár palota :: :: :: ::

készíti a jelenkor legjobb
sérvkötőit, haskötőit, keztyűit,
múlábakát, műkezeket és
:: :: :: egyenestartókat. :: :: ::

6h 2V

MOLNÁR FERENC

ZÁDOR LAJOS UTÓDA

NŐ DIVATTERMÉBEN

FŐ-TÉR, VÁROSHÁZ ÉPÜLET

a legszebb tavaszi újdonságok:

gyapju, costum és ruhaszövetek

**doubl és gangant selymek,
angol ruha vásznak és mosó
grenadinok,**

mindenféle diszítések és

napernyők, női és gyermek felöltők

dús választékban megérkeztek.

Koncz

mindennemű ruhát, valamint csipke és
szövet függönyöket kifogastalanul

**fest és vegyileg
tisztít.**

DEBRECZEN.

Cyán és fúzlet Arany János-utca 10. sz.
Fők utlet. Balhagy-utca 2. szám.

TELEFON 701. SZ.

Hidvéger Antal

Bank- és Pénzváltó üzlet

Debrecen, Deák Ferenc-u. 13. Telefon 4-16.

**Foglalkozik az összes
bankügyletekkel. =**

Debreczen szabad királyi város

világítási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések be-
rendezését világítási és ipari célokra. Gázkályháknál és főzők-
nél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint
a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzá-
való felszerelések kaphatók. Szállít mindenféle dinamó gépeket
és villamos motó-
kat. — Elsőrendű **pirszén (kocsz)** házhoz szál-
litva olcsóbban
mint bárhol **porosz kőszén** megrendelhető a lég-
és tiszta: **porosz kőszén** szeszgyárban vagy a
városi üzletben. Valamint épületek és favazak megvédésére való
fekete kőszén kátrány tetszés szerinti mennyi-
ségben. — Mindennemű
felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő _____
gépészmérnök.

Gyári telefon: 74.

Városi üzlet telefon: 90.

5-40.

TELEFON

5-40.

Árajánlat, költségvetés és árjegyzék díjtalan és bérmentve.

MERCUR

összes rendszerű IRÓGÉPEK műszaki vállalat.
IRODA ÉS TELEP

Debrecen, Arany János-utca 2. szám.

Vidéki megbízások postafordultával intézettek el.

A teljesen látható írásu

ADLER-IRÓGÉP

kizárólagos képviselése Hajdú-, Szatmár-, Szabolcs- és Szilágymegyékre.

Kivánatra az írógépet minden vételkötelezettség nélkül bemutatjuk.

Modern berendezésű nagy javítóműhely.

Írógép kellékek. — Jókarban tartások. — Amerikai irodai berendezések. — Irodai felszerelések és üzleti könyvek.

— Gyors- és írógép iskola. — Gépiró munkák és másolások elvégzése.

Eredeti amerikai, angol és magyar gyártmányu

CARBON (SZÉN) PAPIROK

eredeti csomagolásban.

Másoló, sokszorosító, kapcsoló, fűző, lyukasztó, hegyező és boríték nyitó gépek raktára. — Minden rendszerű használt írógépek eladása, becserélése, javítása és kölcsönzése.

— Takarékpénztári, ügyvédi és üzleti nyomtatványok. —

Teljes irodai felszerelések raktára.

MERCUR NYOMDA VÁLLALAT

villanyerőre berendezett

nyomda és iroda:

DEBRECEN, HATVAN-UTCA 31. SZ.

3-48.

TELEFON

3-48.